

ILUSTROVAL MIROSLAV CIPÁR

Ero z onoho sveta

SRBSKÁ ROZPRÁVKA

Okopával Turek s Turkyňou kukuricu, a keď bolo poludnie, šiel obriaďiť a napojiť koňa, a Turkyňa zostala oddychovať v chládku.

Vtom sa odkiaľsi vynoril Ero.
„Dobrý deň, pani!“
„Dobrý deň, poddaný! Odkiaľže prichádzaš?“

„Z onoho sveta!“

„A nevidel si tam, bratku, môjho Muja, ktorý zomrel pred niekoľkými mesiacmi?“

„Akože by som ho nevidel, veď je mojím najbližším susedom.“

„A ako sa má, ako žije?“

„Chvalabohu, je zdravý. Ale sa veru dosť trápi bez groší. Nemá si za čo tabak kúpiť a nemá čím ani kávu zaplatiť.“

„Chystáš sa späť? Či by si mu nezaniesol trošku peňazí?“

„Zanesiem, prečo by som nie? Veď idem rovno ta!“

Turkyňa odbehla ku kríku, kde sa jej

muž bol vyzliekol pre horúčavu, vzala mešec s peniazmi a čo bolo v ňom peňazí, všetky ich dala Erovi, aby ich odovzdal Mujovi. Ero schmatol peniaze, vopchal si ich za pás a hybaj popri potoku. Len čo Ero zahol za potok, už je tu aj Turek, vedie si koňa napojiť.

Turkyňa mu oproti:

„Keby si len vedel, človeče! Prešiel tadiaľto akýsi človek z onoho sveta a vraví mi, že sa náš Mujo trápi bez peňazí. Nemá si za čo kúpiť tabak, ani kávu zaplatiť medzi chlapmi, nuž dala som mu tie peniaze, čo boli v tvojom mešci, aby mu ich zaniesol.“

Turek nato:

„Kam šiel, vrav!“

Keď mu žena povedala, že šiel popri potoku, Turek hneď vyskočil na neosedlaného koňa a hybaj popri potoku. Ero sa obzrel, a keď zbadal, že je Turek za ním, pustil sa bežať. Dobehol do akéhosi mlyna pod kopcom, vběhol dnu a zakričal mlynárovi:

„Utekaj, ak ti je život milý! Hneď je tu Turek, chce ťa sťať! Daj mi tvoju čiapku, tu máš moju, a bež do hory!“

Mlynár zbadal Turka, ako uháňa na koni, preľakol sa tak, že nemal ani kedy spýtať sa, prečo by ho mal Turek porúbať. Dal Erovi svoju čiapku, zacapil si Erovi na hlavu a pustil sa bežať do hory za mlynom. Ero si dal mlynárovi čiapku na hlavu, posypal sa trošku múkou a tváril sa ako ozajstný mlynár.

Vtom Turek pribehol k mlynu, skočil z koňa a vrátil sa dnu:

„Hej ty, kam sa podel človek, čo pred chvíľou vošiel do mlyna?“

„Hľa, či nevidíš, že uteká do hory?“

Turek mu nato:

„Pridrž mi koňa.“

Ero mu pridržel koňa, a Turek podho do hory naháňať mlynára sem-tam pomedzi buky. Keď ho dolapil, skríkol naňho:

„Kde sú, podliak jeden, peniaze, čo si vydrankal od mojej ženy, že ich vraj zanesieš Mujovi na onen svet?“

Mlynár sa začal prežehnávať a prisahať:

„Preboha, pane, nevidel som ani tvoju ženu, ani Muja, ani peniaze.“

Ubehla tak celá polhodina, kým prišli na to, čo sa stalo. Potom sa Turek rozbehol k mlynu, čo mu nohy stačili, ale — tu ho máš! Ero vyskočil na koňa a zmizol bez stopy. Turkovi zostala figa drevená, nuž pobral sa k žene pešky. Keď ho žena zbadala bez koňa, zvolala:

„Človeče, čo si to porobil?“

Turek zahrešil a povedal:

„Ty si poslala Mujovi peniaze na kávu a na tabak, a ja som mu pridal aj koňa, aby nechodil pešo.“

PRELOŽIL FERDO KLÁTIK

Červenoarmejci

JÁN TURAN

I.

Prešli smrťou, ohňom, bojmi.
Dnes v hrdosti vypnú hrud.
Ale na tie roky vojny
nik nemôže zabudnúť.

Krv i pot im perlil čelá,
hrdinská to bola púť.
Hnali vojská nepriateľa,
čo mal v svojom znaku smrť.

Cestami i necestami,
závejmi i cez blatá.
Písali im ženy, mamy,
nech sa domov navrátia.

Písali im z domu deti,
svojich rodných čakali.
A ich slová do pamäti
vryli si jak do skaly.

Živé slová o slobode,
o šťastí a o mieri,
slová, ktorým ako vode
smädný človek uverí.

II.

Od Moskvy do Berlína
zem hrobmi posiatá.
Larisa, Viera, Nina,
nikto vás nezráta.

Leonid, Vasil, Ivan,
známi i neznámi...
A naša zem je živá
a chvie sa pod nami.

My jej mier spravodlivý
dýchame pokojne.
Sú v našej jari živí.
Nad ich smrť Slavín čnie.

Tretia lavica

ELEONÓRA GAŠPAROVÁ

Stretli sa konča záhrad chlapec a pes.
Nepoznali sa. Chlapec si kľukol a natiahol
k psovi ruku. Pes prudko mykol hlavou,
vybrechol. Ale chlapcova ruka sa predsa
dotkla čierneho chrbta.

„Ja chcem mať psa,“ povedal chlapec
trochu zaliečavo. „Chceš mať kamaráta?“

Pes zavrčal nepriateľsky a nedôverčivo.

„Už dávno chcem mať psa. Ale naši
nechcú,“ povedal mu chlapec. „Môj pes bude
silný a múdry a bude sa volať Silo.“ Chlapec
vstal a popošiel niekoľko krokov. Pes zdvihol
hlavu, nevrlo pozrel za odchádzajúcim.
Potom hlavu spustil a váhavo sa pobral
dopredu.

Chlapec sa chvíľami obrátil, ale psovi sa
už neprihovárал. Čakal, kým príde bližšie,
a zasa sa trochu vzdialil. Takto prišli,
chlapec a pes, k opustenej záhrade. Chlapec
sa obozretne poobzeral, nikoho nevidel. Pes
stál neďaleko a prižmúrenými očami poku-
kával na chlapca. Uši mu priliehali k čiernej
úzkej hlave, jazyk sa potrhával medzi hry-
zákmi.

Chlapec sa zohol a otvorom v plote vliezol
do záhrady. Bola v nej tráva takmer po
kolená, o tú záhradu sa naozaj nikto nestaral.
Staré slivkové stromy mali očernené haluze
a lístie poskrúcané. Možno od slnka, možno
od chrobače. Aj dažďa bolo málo a jesenný
vietor rád poobracia v záhradách všetko po
svojom.

Pes vyplazoval jazyk, ticho vrčal. Aj by šiel
za chlapcom, ale ten otvor v plote — to neboli
preňho dvere dokorán. Nedôveroval mu.

„Silo,“ zavolať chlapec stíšene. „Poď, Silo,
toto je naša záhrada.“

Chlapec sa vrátil k plotu a prihovárал sa
psovi. Pes iba potrhával jazykom pomedzi
zuby, sekal hlavou. Oči sa mu neobyčajne
leskli.

„Viem, si hladný,“ lutoval ho chlapec
a vyšiel na cestu. „Tu ma čakaj, Silo.
Donesiem ti voľačo, takú hostinu si ešte
nemal.“

Chlapec odbehol a pes sa ani neobzrel.
Začal oňuchávať otvor v plote a chvostom
šibať na všetky strany. Zoznamoval sa
s chlapcom. Chlapec sa behom vrátil. Hom-
páľal taškou a tvár mal rozpálenú.

„Silo,“ dychčal natešený. „Ja som vedel, že
ma budeš čakať.“ A otvoril tašku.

Vôňa mäsa zdvihla psovi hlavu. Pysk
zbelel silným radom zubov — a potom už
vošli do záhrady obaja, chlapec i pes.

Konča záhrady bol drevený domec, dvere bez zámky sa dali aspoň privrieť a okienko sa blýskalo puknutým sklom.

V domci nastala hostina — a na prípitok zažblnkala voda. Chlapec sa napil z fľaše, pes z misky.

„Toto bude tvoja búda. Povedz, ktorý pes má takú krásnu veľkú búdu?“ pýtal sa chlapec psa.

„Nijaký pes. A ty tu budeš bývať. Keď prídem zo školy, hneď pobežím za tebou. Neboj sa, nebudeš tu sám.“

Chlapec ešte dlho rozprával a vyhladnutý pes, nečakane nasýtený, položil hlavu na predné laby a driemal.

„Teraz si môj pes,“ lúčil sa s ním chlapec, keď sa už stmievalo. Pritiahol dvere a pomaly sa pustil dolu záhradou.

Doma bol neobyčajne veselý a neposedný, až si to všimla matka.

„Vidím, že sa ti dnes v škole darilo,“ povedala. „Tá nová učiteľka ťa má rada, však?“

Chlapec začudovane pozrel na matku.

„Nová učiteľka? Nechce ma vyvolať. Len tých vyvoláva, čo sa jej podlizujú.“

„To si si vymyslel. Ty si rád všeličo vymýšľaš.“

„Hovorím pravdu. Posadila ma do prvej lavice a povedala, že keď som taký malý, patrím do prvej lavice.“

„Hm, nie si taký malý,“ namietala matka. „Sú aj menší.“

Chlapec vďačne na ňu pozrel.

„Pravdaže sú aj menší. Braňo Jachur a Ivan Penka. Tí sedia v tretej lavici.“

„A prečo v tretej?“

Chlapec chvíľu rozmýšľal.

„Oni si myslia, že sú silní a veľkí, lebo majú psov. Braňo má čuvača a Ivan tiež. A vy mi nechcete kúpiť psa. Potom si všetci myslia, že som najslabší.“

V izbe bolo odrazu čudné ticho, matka a syn sa dívali na seba, ako sa nezvykli dívať. Obaja prenikavejšie.

„Nechcem psa do bytu,“ povedala matka. „Mám dosť iných starostí. Kto by ho aj opatroval.“

Chlapec sa usmial, bol to pre matku nečakaný úsmev.

„Peter, predsa by som rada vedela, ako ti to ide v škole. Veď si už piatok.“

„Všetko mi ide dobre,“ povedal chlapec. „Uvidíš, onedlho budem aj ja sedieť v tretej lavici.“

Prešlo niekoľko dní, Petra nikto nepoznával. Ani v škole ani doma. Braňo Jachur kričal cez prestávky: „Petrovi Jaborskému šibe!“ A Ivan Penka ako Braňova ozvena pišťal vysokým hlasom: „Petrovi Jaborskému preskakuje!“

Naozaj. Peter šantil, behal, kľučkoval, ba občas aj zabrechal a zavyl.

Počas vyučovania sa hniezdil a krútil, akoby sedel na psích hryzákoch.

„Peter Jaborský,“ povedala raz učiteľka netrpezlivo, „zdá sa mi, že tá lavica pod tebou priveľmi praská.“

Trieda sa zasmiala, Peter sa díval na učiteľku rozžiarenými očami.

Ja som už taký silák, aj učiteľka to hovorí, pomyslel si a predstavil si svojho psa Sila. Vycvičí ho, všelijaké cviky ho naučí. Je to múdry pes, už vie, že sa volá Silo. Teraz ho učí doniesť zahodenú haluz. Peter musí tú haluz aj hodiť, aj si ju doniesť. Silo sa díva, díva, lenže onedlho pochopí, čo má robiť.

Každé popoludnie boli spolu až do tmy. Spolu sa krmili, hrali aj učili. A keď Peter odchádzal domov, zakaždým prikázal psovi: „Čakaj ma v búde. Neodbiehaj! Zajtra prídem. Určite prídem!“ Silo sa lúčil s chlapcom tak, že sa mu prudko obtieral o kolená a dvíhal k nemu hlavu. Už bol celkom zmenený. Z vyhladovaného uvrčaného tuláka sa stal prítulný a hravý pes, čierna srst sa mu ligotala, chvostík behal zo strany na stranu.

V jedno ráno našiel Peter na svojej lavici lístok, písaný tlačеныmi písmenami.

VIEME, ČO ROBIŠ V TEJ ZÁHRADE.

Bez podpisu.

Peter prudko očervenel, poobzeral sa po triede. Nikto sa naňho nedíval, každý si niečo pripravoval na vyučovanie. Dievčence mali veľkú starosť — desať dievčienec uväzovalo tej jedenástej mašlu do vlasov. To bolo vresku!

Peter dlho nerozmýšľal. Schytil tašku, vybehol z triedy, preletel školským dvorom a potom úzkymi uličkami uháňal k opustenej záhrade, k svojmu Silovi.

Dvere na domci boli dokorán, pes nikde.

„Silo! Silo!“

Chlapec prebehal záhradu krížom-krážom, pes sa neozval. Nasilu zadfžal slzy, akoby sa naňho niekto díval. Nie, nebude plakať. Je to jeho pes. Nájde ho. A keď ho všetko naučí, všetci uvidia, aký je múdry a šikovný.

Ustatý sadol si pred domec a čakal svojho psa. Aj čas vyučovania prešiel, aj čas obeda. Silo sa neukázal, v záhrade sa nič nepohlo. A keď sa už zmrákal, vtiahli do záhrady

dvaja chlapci. Opatrne dvíhali v tráve hlavy. Keď uvideli pred domcom Petra, schúleného a drobného, ťahali sa pomaly späť.

„Čaká ho,“ šepol Braňo mrzuto.

„Nech len čaká,“ odfrkol Ivan. „Ukradol psa.“

„Komu?“

„Komu! Komu! Niekomu! To stačí, nie? Nekúpili mu ho. To je isté!“

„Aj my sme ho ukradli!“

„Ukradnutého môžeme!“

„Vezmi ho do vašej pivnice!“

„Nie, vaša je lepšia!“

Chlapci sa ticho hádali a odchádzali. Po chvíli sa zdvihol aj Peter a vliekol nohy v hustej vysokej tráve.

Pred domom postál, rozhlíadal sa.

„Peter, čo sa stalo!“ zvolala matka, keď ho videla takého ubiedeného „Učiteľka mi volala, že si ušiel zo školy! Nikde som ťa nemohla nájsť!“

Peter si sadol za stôl, hlavu dal do dlani. Sedel nepohnuto, matka mu priložila ruku na čelo. Bolo studené.

„A obed nedotknutý,“ vyčítala matka chlapcovi. „V poslednom čase si jedol za

dvoch, aj si začal dobre vyzerat'. Čo povie otec?“

„Dvaja sme jedli, môj pes a ja. A teraz sa mi pes stratil.“

Vtom zazvonilo.

Matka poľakane vybehla von. Čo je s tým chlapcom! Vždy jej robil starosti, slabý, slabučký, ale toto je voľačo neobyčajné. Blúzni o nejakom psovi! Pred brámkou nebolo nikoho. A keď sa trochu lepšie prizrela, zbadala psa.

Pes! On zvonit' nemohol! Vrátila sa, zadívala sa na chlapca.

„Pes! Môže zvonit' pes? Celá som popletená,“ povedala si akoby pre seba.

„Pes?!“

Chlapec vyskočil a priam vyletel von. Preskočil bránu.

Keď matka príbehla, videla pred brámkou zmietajúce sa čierne kľbko. Kamaráti sa našli, kamaráti sa vítali.

Keď sa na druhý deň matka vrátila z práce, našla chlapca pri úlohách. Silo mu sedel pri nohách a nevrlo pozeral, kto ich to vyrušuje.

„Peter,“ volala mama vo dverách. „Tak sedíš už v tej tretej lavici?“

„Nesedím,“ povedal chlapec a uvzato hľadel do zošita.

„Ale budem, uvidíš, že budem. Možno aj vo štvrtej, za Braňom a Ivanom.“ A zľahka prešuchol topánkou po Silovom chrbte.

MILAN RÚFUS

Nepýtaj sa

*Nepýtaj sa, moja dcéra,
kto má kľúče od jazera.*

*Kam chodí zem na studničku.
Kto vystrihol lastovičku.*

*Kto tam hore na Martina
divým husiam hlávky stína*

*a z ich trupov potom derie
studené a smutné perie.*

*Nepýtaj sa svojho tatku,
kto to spieva v kolovrátku.*

*Kto zobudí ráno včielky.
Nepýtaj sa. Už je veľký.*

*Ešte by mu bolo ľúto.
Nepýtaj sa. Povedz mu to!*

Velkonočný vinš

*Videli sme, počuli sme,
že máš očka choré.
Umyjem ich slanou vodou,
čo sa volá more.*

*Umyjeme, okúpeme,
ráno budú zdravé.
Budeme si celé leto
pospevovať v tráve.*

*Každý večer, každé ráno
chodím k slanej vode,
na ktorej sa ako husi
kúpu biele lode.*

*„Lode moje, ďaleko je
a či blízko je to,
čo nám z juhu priveziete
jedno krásne leto?“*

*Keď sa ozve kukulienka,
hrbík vonia z lesa?
Nestojte tu, biele lode,
poponáhľajte sa.*

*Kadiaľ som ja chodil domov,
chodníček je úzky.
Dlho mi je, smutno mi je
bez tej mojej Zuzky.“*

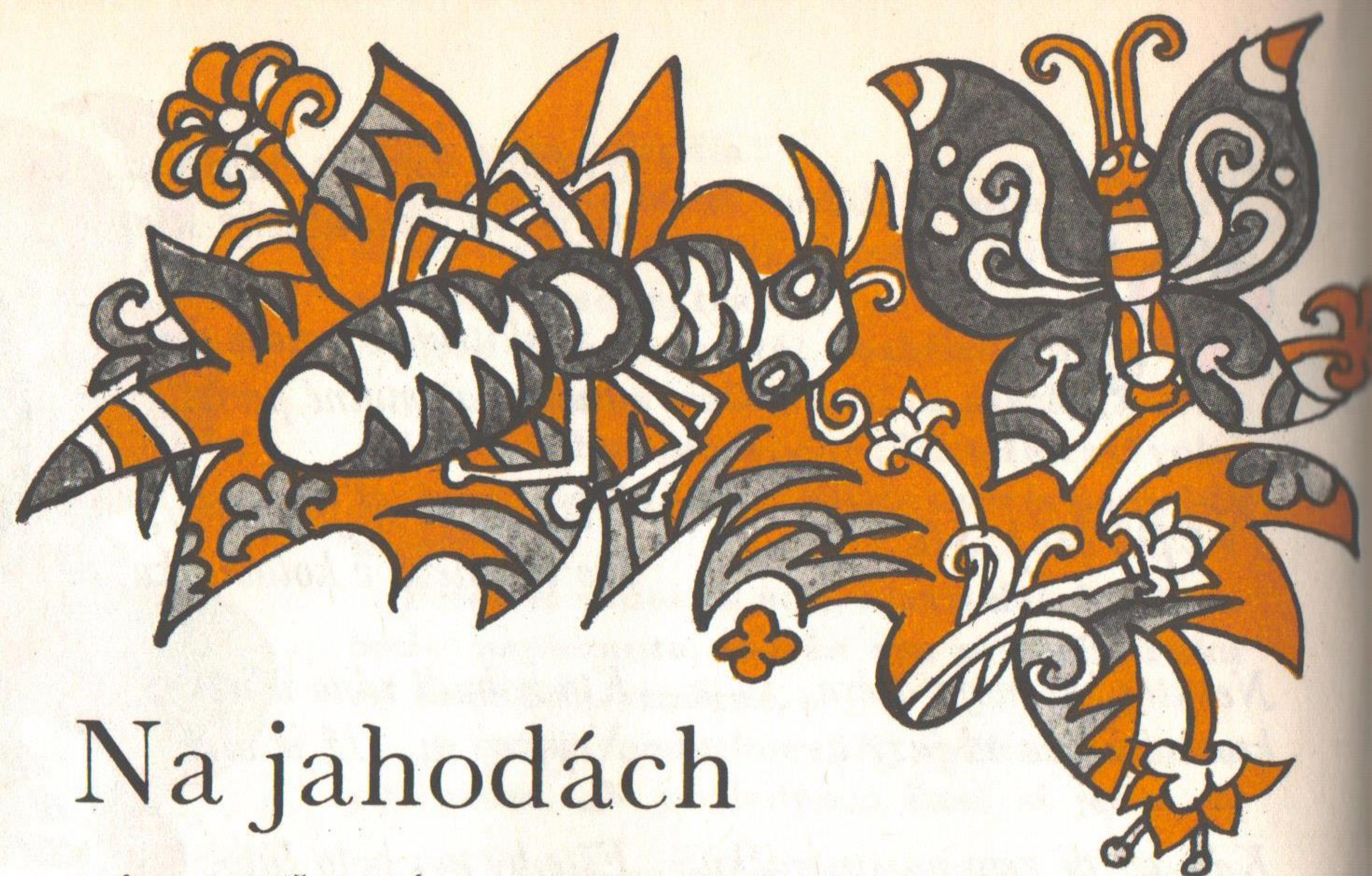
Vietnamček Van

DIMITAR STEFANOV

*Ty si u nás narodený,
dali sme ti meno Ján —
a zás v dialke, v jednej zemi,
žije chlapček menom Van.*

*Podobnosť sa nájde všade.
Kus teba je iste v ňom.
Jablčkom sa krmíš v sade —
a on zase banánom.*

*Päť rokov si slávil včera —
a rovnako chlapček Van.
Teba nalakala včela —
a jeho zas eroplán.*

Na jahodách

MÁRIA HAŠTOVÁ

Janko a Marienka od rána oberali na rúbanisku jahody. Chrbty ich boleli, slnko na nich pánilo, veruže dobre vyhladli, vysmädli a ustali.

„Nože si sadnime, Janko, trochu do tieňa, a zajedzme si kúsok chlebička. Ja som už veľmi hladná.“

„Ja som zase smädný,“ vraví Janko. „Radšej by som zabehol poobzerat sa, či tu na okolí nie je dáka studnička.“

Deti si sadli do chládku pod kriky, vybalili si chlebiček, ktorý im mamička dala, zajedali ho jahôdkami.

Jahody boli veľikánske, veľiké, priam zázračné. Chutili deťom. „Pozri sa, Janko,“ vraví Marienka, „aké maličké sú tie mravčeky, čo tu pobehujú. Tým asi stačí na celý deň iba jedna jahoda. Nemusia zbierať plné košíčky ako my, aby sa zasýtili. Vieš, že by som chcela byť takým mravčekom? Aspoň na chvíľočku. Postavila by som si domček z ihličia a omrvíniek. A nemusela by som chodiť do školy.“

„Ja by som bol radšej srnčekom,“ vraví Janko. „Zabehol by som k potôčiku napiť sa studenej vody.“

Ako to Janko povedal, premenil sa na srnčeka a odbehol do lesa. A nikde nevidel Marienku, lebo aj ona sa premenila — na mravčeka. Tie jahody, ktoré deti pojedli, boli čarovné. Kto ich zjedol, všetky žiadosti sa mu vyplnili.

Marienka-mravček pochytila jednu jahôdku, ktorá vypadla do trávy, zodvihla si ju na plecía a pobrala sa po mravčom chodníčku do mraveniska. Jahôdka bola celkom maličká, ale pre Marienku-mravčeka to bol celý batoh.

Dobre sa veru utrmácala, kým sa dostala k mravenisku, lebo mravenisko bolo ďaleko. Aj vysoké bolo, ako kopec za horárňou. Dlho trvalo Marienke-mravčekomu, kým sa dostala doň. Medzitým aj slniečko zapadlo a noc sa pomaličky začala spúšťať na horu. Mravčeky sa vracali domov a odkladali svoje náklady, kde ktorý patril. Slamky a drierka na kopy, omrvinky z chleba a z jahôd do komôrky. Mravček-Marienka už chcela opustiť nenápadne mravenisko a pustiť sa domov, keď ju zastavil iný mravček a povedal jej:

„Nechod už nikde, čoskoro bude noc. Pomôž mi radšej nakrmiť malých mravčekom!“

Marienke sa veľmi nechcelo, okúňala sa, no čo mala robiť?

Pobrala sa za mravčekom. Ten ju zaviedol cez niekoľko malých chodbičiek do jednej veľikánskej spálne, kde ležalo v riadkoch vedľa seba veľa malých mravčích bábätočiek. Ležali vedľa seba ako v jasliach. Okolo nich behali mravčekomia-robotníci a krmili ich. Aj mravček-Marienka podišla k mravčím deťúrencom a každé nakrmila. Potom, keď všetky spokojne pospali, vzdychla si:

„Keby som bola už zase dievčátkom, aby som sa mohla vrátiť domov a ľahnúť si do postele!“

Ako si to pomyslela, už aj bola znova dievčátkom.

Janko sa zase stal srnčekom, ako si bol želal. Prebehol po lese na ľahučkých nôžkach, popreskakovali kriky a malinčie, kričky a preliačinky, až sa dostal do dolinky, kde zurčal malý potôčik. Pobehol k nemu a hltavo sa napil studenej a čistej vodičky. Pil a pil a nebadal, že za neďalekým kriačím stojí človek a pozerá na srnčeka Janka cez ďalekohľad. Pozerá, pozerá, potom vezme pušku a zacieli. Keby srnček-Janko nebol zbadal, že sa pohli halúzky na strome, ktorých sa človek dotkol, už by bolo bývalo po ňom. No srnček-Janko si pomyslel: Keby som bol zase chlapčekom, aby ma nezastrelil.

V tej chvíli človek v krikoch zložil pušku:

„Čo tu robíš, chlapče,“ oborí sa na Janka. „Nazdal som sa, že to srnec pije vodu!“

Janko sa s trasúcimi nohami pobral nazad k rúbanisku. A veru bežal ani srnček, len aby bol čo najskôr doma. Priam vtedy pribehol ku košíčkom, keď sa Marienka vynorila z mraveniska a oprašovala zo seba mravce a ihličie.

*Ak za tebou začne honbu,
dá ti včela žihadlo —
a Vanovi zase bombu
nepriateľské lietadlo.*

*„Bež!“ vykrične tvoja matka
a Vanova zase: „Lež!“
A Van dlaňou trávu hladká —
veď sa hrôzou chveje tiež.*

*Horia stromy — čiernu alej
vysadila hrozná zbraň.
Van vstáva — mať leží ďalej.
„Mama moja,“ plače Van.*

*A my, Janko, by sme chceli,
aby sa ten chlapček Van
nalakal už iba včely,
keď polezie na banán!*

Prebásnil
LUBOMÍR FELDEK

O divej kačici

IVAN HABAJ

Peter sedel v tráve pod hruškou a zlostil sa na strýka Čorbu. Bodaj by sa na neho nezlostil! Večer sa dohodli, že ráno pôjdu spolu k rieke, Peter slovo dodržal, prišiel k strýkovi, ale nenašiel ho doma. Hľadal ho na dvore i na záhumní, v stodole aj vo vinici, ale nenašiel ho. A nebolo vidieť ani strýkových psov.

„Kde len mohli všetci ísť?“ premýšľal Peter, odpoveď nenachádzal.

Premýšľal, zlostil sa, a zrazu, ani nevedel kedy, zadriemal.

Z driemot ho vyrušili psi. So zúrivým štekotom vrútili sa Argaláš a Sivý na dvor, ale keď zbadali, že pod hruškou sedí Peter, a nie dáky zlodej, stíchli, sadli si do trávy a s vyplazenými jazykmi čakali na svojho pána.

Strýko Čorba pomaly kráčal krížom cez záhradu. Peter sa potešil jeho príchodu, ale tváril sa, že sa hnevá. Keď sa k nemu strýko priblížil, rozhorčene sa od neho odvrátil a zotrval tak, kým sa mu strýko neprihovoril:

„Ráno som chcel pozametať dvor, a čo nevidím! Metla je už načisto zodratá,“ začal strýko. „Keď je zodratá, treba urobiť novú, povedal som si a vybral som sa po prútie do vrbiny. Psi ma na ňu upozornili. Plávala medzi trstím v kanáli. Hneď som vedel, že s ňou niečo nie je v poriadku,“ doložil strýko nesúvislo a to prinútilo Petra, aby sa k nemu otočil.

Strýko držal v náručí akéhosi veľkého vtáka.

„Prines povrázok a zviaž jej nohy. Rýchlo, kým sa netrepe!“

Peter sa poponáhľal splniť strýkovo želanie.

„Tak, a je naša!“ povedal strýko Čorba. Odišiel do drevárne, priniesol odtiaľ veľký kôš a vložil vtáka doň. Až potom sa rozhovoril:

„Psi ma na ňu upozornili, nebol by som ju inak zbadal. Vybral som sa po to prútie, reku raz-dva ho narežem, vrátim sa a pôjdeme spolu k rieke. Idem, idem, a len tu zrazu, tuto Sivý skočil medzi trstie, Argaláš, pravdaže, za ním. Čože sa besniete, potvory zubaté, čo tam môže byť, rozmýšľal som. Ondatra, užovka? Predral som sa cez trstie až k brehu a zbadal som, že na hladine kanála sem a tam pláva kačka. Psi na ňu dorážali, ale do vody sa im nechcelo. A ona si len plávala, plávala, raz dolu kanálom, potom zasa naspäť. Držala sa obďaleč, pri druhom brehu, ale neodletela. Voľačo jej bude, povedal som si, keď tu samučičká-sama zostala. Áno, hneď som vedel, že s ňou niečo nie je v poriadku, a nemýlil som sa. Pozri, krídlo má zlomené. Ale inak je v poriadku. Je ešte tučná, muselo sa jej to stať iba nedávno. Povedal som si, tu tá, dievča, nenechám, musím ňu z tej vody dostať. Zakričal som na Sivého, choď a dones! Nechcelo sa mu do vody, ale napokon predsa len skočil, zahatal jej cestu, a to ju chuderu, kačičku divokú, tak vystrašilo, že sa celkom pomiatla. Sama priplávala k môjmu brehu,

hlavu vopchala pod suchú šachorinu a čakala na svoj koniec. Vlastne, ktohovie. Možno preto priplávala ku mne, že som sa jej zdal byť prijateľnejším nepriateľom, než moji dvaja chlupáci.“

„Tak toto je teda divá kačica?“

„Čože inšie.“

„Ešte som nikdy nevidel divú kačicu.“

„Tak si ju len prezri, prezri si ju, kačičku divokú.“

„Čo s ňou urobíte?“ spýtal sa zrazu Peter.

„Napravím jej krídlo. A zajtra jej upletiem klietku z prútia, bude jej v nej dobre.“

„Načo jej bude klietka?“ čudoval sa Peter.

„Len vám v nej schudne, upečte ju čím skôr.“

„Chlapčisko nešťastné, čo to trepeš, zbláznil si sa?“ povedal strýko nahnevane.

„Myslel som, že ju chcete zabiť a zjesť,“ zašepkal Peter a zapýril sa.

Strýko neodvetil. Sedel celý skormútený pri divej kačici a ľútostivo sa na ňu pozeral.

Peter sklopil zrak a stíchol.

Keď sa strýko trochu upokojil, povedal: „Dám jej krídlo do doštičiek. Do jesene bude ho mať v poriadku. Odletí so svojimi na juh,“ oprel si hlavu do dlaní, zahľadel sa neprítomne do diaľky a pokračoval. „Všetky odletia na juh, ale ona by tu bola zostala. Zahynula by. Dobre, že som išiel po to prútie.“

Peter prehltol sliny a pozrel na strýka. Chcel mu vysvetliť, že to, čo povedal, nemyslel naozaj, že aj jemu je ľúto divej kačice, že...

Lenže strýko Čorba si v tej chvíli Petra nevšimol. Ležal na chrbte v tráve, pozeral zasnene do oblakov, usmieval sa pokorne a tíško, ako to iba on vedel. Azda v duchu videl tú svoju divú kačičku letieť v krdli s inými kačicami do teplých krajov. Azda sa aj on vzniesol spolu s ňou do výšav a v tej chvíli videl všetko to, čo vidia divé kačice a iné sťahovavé vtáky na svojich cestách; mohutné rieky, moria i púšte, večný sneh na končiaroch hôr, čudné zvieratá a stromy, ľudí, čo majú tmavú pleť, a mnohé iné divy divúce.

Ide už Tamara, ide už Tamaročka

ONDREJ SLIACKY

**Hrebeňom prešla si cez vlasy zlatožlté,
cez vlasy zlatožlté ako med
a otvorila ústa čerešňové:
„Prídem hneď.“**

**V zrkadle si prečesala vlasy, tie vlasy zlatožlté,
v jej úsmeve smial sa už guľomet.
„Ide už Tamara, ide už Tamaročka,
príde hneď.“**

**O dievkach ruských, dievkach spieva Volga,
horúce čelo slnko do nej zamára.
A ja tu pri puške po večeroch
myslím na ňu
a do tmy šepcem:
„Prídem, Tamara.“**

Táto báseň sa volá Partizánka Tamara. Keď som ju prvý raz čítal, vedel som len, že bola uverejnená 17. septembra 1944 vo zvolenských povstaleckých novinách Hlas národa a že ju napísal Otto Frank. S týmto menom som sa však ešte nikdy nestretol, a tak som vytočil telefónne číslo Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, aby som sa dozvedel, kto to Otto Frank vlastne bol.

Frank... Otto Frank... to meno som nepočul, hovorí mi muž na druhom konci telefónu, ale ochotne sa ešte pozerá do zväzového zoznamu. Meno Otto Frank však v ňom nenachádza.

Začínam sa teda pýtať tých, o ktorých viem, že pochádzajú zo Zvolena. Tí už o Frankovi vedia a všetci mi dávajú adresu človeka, ktorý môže o Frankovi vedieť viac, pretože bol jeho priateľom.

typ, to netreba ani zdôrazňovať. Vyplývalo to akosi samo z jeho uzavretejšej povahy. Pravda, neraz si s nami zahral futbal, ale to sme si ho brali medzi seba len z kamarátstva a iba do počtu. A aj tak nehral. Postával si na svojom kridle a rozmýšľal o básničkách.

Môj hosť začína spomínať na šport vo zvolenskom gymnáziu. Tvárim sa, že počúvam, niekedy i súhlasne prikyvujem, ale v skutočnosti myslím na básničky plachého gymnazistu. Robím to asi príliš nepresvedčivo, pretože dr. Grendár zrazu hovorí: *Ale vás zaujímajú tie verše, však?*

Tentoraz naozaj prikyvujem úprimne a hneď sa aj pýtam, čo Franka k nim priviedlo.

Knihy. Veľmi rád a mnoho čítal. A samých dobrých autorov. Napríklad Karla Čapka. Ale i mnohých iných. Raz na hodine literatúry odpovedal z Petőfiho tak, že ho recitoval. Báseň za básňou. Najprv po maďarsky a hneď nato po slovensky.

O chlapcovi, ktorý v dňoch Povstania napísal Partizánku Tamaru, teda už viem, že bol výborným žiakom, zle hral futbal a vynikal v literatúre, no ešte stále neviem, ako uvažoval o dobe, v ktorej vyrastal.

V škole o ničom podobnom nehovoril. Ak sme politizovali, mlčal alebo odišiel od nás preč. Práve preto ma raz nezvyčajne prekvapilo, keď mi pod lavicou podával knihu, ktorá sa volala — Komunistický manifest. A to som vtedy ešte nevedel, že mlčiaci Otto zapája sa i do tajných protifašistických akcií.

Potom hovoríme o maturite. Dozvedáme sa, že Frank ju absolvoval s vyznamenaním a chcel ísť študovať medicínu. O niekoľko týždňov, čo dostal vysvedčenie dospelosti, vypuklo Povstanie.

Čo robil počas Povstania? zopakovala dr. Grendár moju otázku. *Spolupracoval s povstaleckým Hlasom národa.*

Otto Frank 1925—1945

Hneď na druhý deň začínam hľadať tieto noviny. Chodím po knižniciach i Ústavoch. No hľadám márne. Po niekoľkých dňoch telefonujem preto spisovateľovi dr. Jozefovi Bobokovi, s ktorým som už o Frankovi hovoril, a pýtam sa ho, kto by mi mohol potvrdiť, že Frank s Hlasom národa skutočne spolupracoval.

Jeho redaktor predsa, odpovedá okamžite.

Predseda Slovenského zväzu novinárov a riaditeľ Čs. rozhlasu na Slovensku dr. Miloš Marko, ktorý týmto redaktorom je, mi ochotne vychádza v ústrety, a tak už o dve hodiny držím v rukách časopis, ktorý som tak hľadal. Najprv v ňom len listujem, no potom sa čoraz viac začítavam do článkov plných bojového nadšenia, obdivu k Sovietskej armáde, nenávisti voči nemeckým okupantom.

Na našej pevnej vôli a pästiach zlomí sa útok panciernikov a zlomí sa germánsky bajonet, ktorý prišiel na Slovensko vraždiť, ale ktorý nakoniec obrátime proti tomu, kto ho prvý vytiahol, proti beštiálnemu fašizmu.

To je záver jedného z týchto článkov. Jeho autorom je značka m. j. čiže Martin Jerguš, t. j. Otto Frank.

Prosím vás, ale nechváľte ho, hovorí mi s rozpakmi malá starenka, len čo vchádzam do jej bytu. Nemal to rád.

„A čo mal rád?“ spytujem sa hneď, ako som si sadol do veľkého staromódneho kresla. Matka Otta Franka si sadá oproti mne, ale s odpoveďou sa neponáhla. Skúmavo ma pozoruje a potom sa ticho rozplače.

Ani si neviete predstaviť, čo je to stratit jediné dieťa.

Mlčím, len po chvíli si prosím pohár vody a hovorím ešte čosi na ospravedlnenie, že som prišiel len tak bez ohlásenia.

Mal veľmi rád knihy, vraví mi starenka nečakane. Keď bol malý, vôbec nemohol strpieť, ak mu ich niekto bral do rúk. Bál sa, že o ne príde. Preto každý, kto chcel vstúpiť do jeho izby, musel si dať ruky za chrbát. Podte, ukážem vám tú izbu.

Starenka vstáva z kresla, urobí pár krokov a potom ustrnie. *Prepáčte, hovorí zahanbene, to bolo v našom prvom byte.*

Potom ešte dlho mi Júlia Franková rozpráva o synovi; o tom malom chlapčati, ktoré si úzkostlivo chráni svoje detské knižky. Ale o chlapcovi, ktorý napriek jej i otcovým protestom začína sa pliesť do akýchsi nebezpečných vecí, sa jej nechce príliš hovoriť.

Viem len toľko, že písal do novin a niekedy som ho počula aj z mestského rozhlasu. Na viac sa nepamätám.

Starenka prestáva hovoriť. Neprítomne sa díva na synovu fotografiu a nemou, vráskami zbrádenou sedemdesiatročnou tvárou jej tečú dva pramienky slz.

„A kde je pochovaný?“ pýtam sa akosi mechanicky.

Neviem, odpovedá mi skleslo. A potom upäto, akoby som jej mal oznámiť to, čo chce vedieť už tridsať rokov, hovorí:

Ale vy mi to poviete, však?

Po návrate zo Zvolena stretávam sa ešte so šéfredaktorom Filmu a divadla dr. Ernestom Štricom, ktorý Otta Franka videl deň-dva pred popravou.

Bol som na dvore bývalej Wittmanovej bryndziarne, keď dobehol za mnou kamarát, že na dvore gestapa je niekoľko ľudí a medzi nimi i Otto Frank. Naozaj tam bol. Chatrne oblečený, v krátkom zelenom kabáte pilil ešte s jedným mužom drevo. Bol ku mne obrátený chrbtom, preto som naňho potichu zavolať. Obrátil sa a podišiel k drôtenému plotu, za ktorým som stál. Rýchlo, aby to nevidela stráž, vstrčil som mu do vrečka kabáta škatulku cigariet a podišiel som bokom. Po- usmial sa na mňa, ale povedať mi už nestačil nič.

Tu sa končia svedectvá o mladom antifašistovi Ottovi Frankovi. To úplne posledné nachádzam v knižočke V čase zbraní, v ktorej som sa prvý raz stretol s Partizánkou Tamarou:

Autor, naposledy bytom vo Zvolene, bol 26. januára 1945 odvečený na neznáme miesto, pravdepodobne na Kováčovú, a tam zavraždený.

Umrel teda na začiatku svojho životného i tvorivého rozletu, a to v čase, keď sa už ku Zvolenu prebojovávala jeho Tamara, Tamaročka...

ILUSTROVAL EUDOVÍT ILEČKO

Podunajská nížina je našou obilnou komorou plnou toho najpotrebnejšieho zlata.

V tých zlatistých zrnách pšenice či kukurice sa však trbliece zlato najcennejšie — zlato ľudských rúk. Nielen roľníkových, ako to v tomto kraji bolo až donedávna. V každom meste a mestečku, ale aj na vidieku povyrastali nové závody, strediská ľudskej práce, ale aj strediská odpočinku a kultúry. Veľké závody potra-

vinárskeho priemyslu nájdeme v Sládkovičove a Dunajskej Strede. Šaľa vyrába prepotrebne dusíkaté hnojivá zo sovietskeho plynu, ktorý do závodu prúdi cez plynovod Družba, Galanta prispieva nábytkom, medom a celým radom iných výrobkov, Nové Zámky, v ktorých bol v čase tureckej nadvlády najsevernejší minaret, nás zásobujú chladničkami a svietidlami. Trochu bokom ležiace Štúrovo v sútoku Hrona a Dunaja prežíva dnes naozajstný rozmach. Spôsobila ho výstavba Juhoslovenského celulózno-papiereniského priemyslu pri Dunaji. Je to priemysel náramne „smädny“, spotrebuje veľa vody, a tu, celkom na juhu, jej máme najviac. Lebo voda už dnes nie je len voda, ale ozajstná priemyslová surovina. Práve v tomto závode sa časť bieleho topoľového zlata premení na celulózu, za ktorú cudzina rada platí hoci aj rýdzim, žltým zlatom.

Tak ako do iných miest, vniesol tento moderný kombinát aj sem

tvorivý budovateľský ruch. Zároveň s jeho výstavbou sa stavali nové školy, detské jasle, materské škôlky, nové sídlo Mestského národného výboru, moderná poliklinika za 24 miliónov Kčs. K celkovému rozmachu patrí rozšírenie a modernizácia železničnej stanice s automatickým zariadením, výstavba budovy colnice, športového areálu, ale aj výkonnej továrne na ľad. Cez Štúrovo prechádzajú vlaky plné rozmanitých tovarov, ktoré treba chladiť. Štúrovská ľadovňa vyrába 80 tisíc kilogramov ľadu každý deň. Len si predstavte, aké množstvo potravín a ovocia prejdú cez Štúrovo, keď sa táto hora ľadu vždy minie do posledného kúska.

Necelých päťdesiat kilometrov od Štúrova na západ leží staroslávne mesto dunajské — Komárno. Mesto bohaté na starú aj novú históriu — náš najvýznamnejší prístav.

Komárno ležalo na hlavnej trase sťahovania národov. Prešli tadiaľ Tatári, Avari, Kelti, Rimania, Slovania i Maďari. Nejedna bitka vzbĺkla na komárňanských nivách, nejednen bojovník tu zložil svoje kosti. Pamiatkou na ten čas sú aj zvyšky rímskeho opevnenia pri neďalekej Iži, turecký kostol, ale aj dodnes zachované mestské opevnenie, akým sa nemôže popýšiť nijaké iné slovenské mesto. Opevnené valy okolo sídliska, ktoré až neskôr dostalo názov Komárno, začali ľudia vŕšiť ešte v dávnej dobe bronzovej. A odvtedy iba s prestávkami až do minulého storočia. Mocné múriska — mocné pevnosti, veď počas revolúcie v rokoch 1848—49 sa Komárno najdlhšie udržalo proti cisárskym vojskám. Pevnosti doslúžili v okamihu, keď sa dunajská vodná hranica stala hranicou spriatelenej socialistických štátov Československej socialistickej a Maďarskej ľudovej republiky.

Opevnenia, pravda, zostali a slúžia celkom dobre — mierovým účelom. Našli by sme v nich sklady, dielne, výrobné, ba aj hydináreň. Vynikajúco poslúžili aj pri poslednej veľkej povodni, ktorú sme spomínali v minulom Slniečku. Pomohli ochrá-

niť Komárno od záplav, tisíce brigádnikov na nich navŕšilo val z vriec piesku a do Komárna voda neprenikla.

Opevnenia, turecký i pravoslávny kostol s cennými obrazmi — ikonami zaujímajú najmä turistov, ale pýchou mesta sú lodenice. Lode sa tu stavali odpradáva. Ešte pred dvoma storočiami sa v Komárne končila plavba okolo troch tisíc plťí ročne, lebo časť liptovského a oravského dreva sa tu menila na člny a lode. V roku 1888 sa miesto dreva začalo používať železo.

Dva roky po oslobodení tu vzniká nový moderný závod, jeho výstavba rýchlo pokračuje a o niekoľko rokov je lodiarsky kolos v prevádzke. Naraz sa stavia sedem lodí. A čo je loď, vieme: tisíce súčiastok, cvendživé platne kovu, motory, laná, elektrické vedenia, kajuty, strojovňa — ozajstná pyramída ľudskej práce vtesnaná do plavidla. Prvý remorkér postavený v roku 1950 nazvali Georgij Sedov, podľa slávneho ruského polárnik. Od tých čias postavili v Komárne stovky nákladných, osobných lodí, remorkérov, či bagrov, ktoré za jedinú hodinu vybagrujú až päťsto kubických metrov štrku. Výrobky komárňanských lodiarov brázdia vody Dunaja, ale najmä Volgy, Donu, Dnepra i sibírskych veľtokov ako sú Ob, Irtyš, Jenisej, Lena, lebo prvým a spoľahlivým zákazníkom komárňanských lodiarov je Sovietsky zväz. Chvíle krstu, keď plavidlo po prvý raz sklzne do vody, sú najradostnejšie. Podľa starej obyčaje fľaša šampanského (z neďalekej Serede) tresne o bok lode — a na prvú plavbu ju sprevádzajú samé dobré želania. Je to radostná chvíľka oslavy ľudskej práce, na ktorej neraz zaznejú slová uznania:

„Máte zlaté ruky, priatelia!“

Tenký červený jarček

JÁN DONOVAL

Nádeje, ktoré pracujúci vkladali do prvého štátu Čechov a Slovákov, utvoreného po prvej svetovej vojne, zostali nespĺnené. Noví mocipáni nielenže neodstránili nezamestnanosť, biedu, hlad a choroby, ale čoraz viac používali otvorené násilie, len aby zrazili na kolena tých, z ktorých žili. A ako nasvedčujú tragické udalosti v horehronskej dedine Polomka, neváhali vo svojom záujme prelievať ani ľudskú krv.

16. november 1932.

Od rána padá na Polomku drobný dážď. Šľahá čierne šindľové strechy, drobné okienka nakrivených chalúp, steká po líkach zamračených mužov a žien. Je chladný. Mrazí na krku i na chrbte. Ešte viac roznečuje zlosť a hnev.

Tváre ľudí pripomínajú však kameň. Nemý, obitý rokmi aj búrkami.

Len keď dedinou zadupocú četnícke čižmy, zavlní nimi zlovorené znamenie. Mocne zatriasol ľuďmi i chalupami, rozochvel sivý vzduch nad úzkou dolinou, a zanikol tam, kde bol Bacúch, Závadka a Šumiac. Ján Pohorelec šiel práve krpce, keď mu zarinčali obločné sklá na chalupe. Aj schytil kloúk a otvoril dvere, že vyjde von, ale potom akoby si bol niečo rozmyslel,

„Robotu nám dajte, nie exekútorov!“ kričí jedna zo žien a prudko sa vrhá na vyziabnutého četníka.

Niekoľko zozadu šmaril dopredu kameň. Potom druhý, tretí. Četník prudko striasol zo seba ženu a rozbehol sa do kúta dvora, kde sa zhrčili ďalší traja v uniformách.

„Ľudia, bite ich,“ zvriskol vysoký ženský hlas, „chcú zobrať Molčana.“

Niekoľko chlapov s palicami v rukách vrhlo sa smerom k četníkom. Vtom zaznel kovový

štrkot uzáverov a hneď nato preťala vzduch krátka salva.

Guľky zasvišťali ponad rozzúrený zástup a roztresli šindľe na protihľých strechách. Hlúčik zmeravel, že bolo počuť rovnomerný šum dažďa, no vzápätí sa zo stiahnutých hrdiel vydral zúrivy rev. Na okamih zostal visieť nad Molčanovým dvorom, ale potom ako jarný prívál začal sa valiť na dedinu.

Z veže zaznel zvon a kdesi od hory vyšľahol silný výbuch, dohovorené znamenie. Mocne zatriasol ľuďmi i chalupami, rozochvel sivý vzduch nad úzkou dolinou, a zanikol tam, kde bol Bacúch, Závadka a Šumiac.

Ján Pohorelec šiel práve krpce, keď mu zarinčali obločné sklá na chalupe. Aj schytil kloúk a otvoril dvere, že vyjde von, ale potom akoby si bol niečo rozmyslel,

sadol si späť k nedokončenej robote. No vtedy, keď sa dedinou začal valiť neprehľadný dav ľudí, už nevydržal. Hodil krpce na hlinenú dlážku a strmo vyšiel von. Nikoho sa nič nepýtal, nikoho nepozdravil, len rýchlo popri kraji davu predieral sa dopredu. Ženu, ktorá sa rozbehla za ním, chcel najprv zavrátiť, aj čosi povedal, ale vo vrave, ktorá sa niesla s hučiacim davom, jeho hlas zanikol. A potom, keď by ho bola počula, už nemyslel na to, že mala radšej zostať pri piatich galganoch. Vtedy — v tom tichu na križovatke — už vôbec zabudol, že stojí vedľa neho. Tak ako celý zástup civil aj on na kordón četníkov, ktorý sa im postavil do cesty. Civil a zlostne zatínal zuby do sčernetých perí. Zrazu sa pohol a vtedy ľudská rieka zahučala a začala sa nezadržateľne rútiť dopredu. Chýbalo už len celkom málo a rozdrví svojo prekážku, keď tresli výstrely.

Akoby nechápal, čo sa robí, urobil Jano Pohorelec ešte malý krok. Jeden, druhý. Vtom zrazu pocítil, ako mu čosi trhá a pára prsia, a začal padať na kolena. Už ležal celkom na zemi, keď priskočila k nemu žena. Aj jej chcel niečo povedať, zdvihol trocha hlavu, ale namiesto hlasu vytryskol mu z úst iba tenký červený jarček.

Dve dcéry

TOMÁŠ JANOVIČ

Mám dve dcéry. Velkú Katu,
chvíľu planú, chvíľu zlatú.

No a potom malú Táňu,
chvíľu zlatú, chvíľu planú.

Ale večer obe dcéry
nahnevane špúlia pery.

Nechcú totiž zostať samy
bez otca a dobrej mamy.

Tak som im napísal túto báseň, aby sa nebáli
zostať večer doma osamote. Môže sa však priho-
diť, že Katu neuspia moje básničky tak rýchlo
ako malú Táňu. Chudera, zrazu dostane veľký
strach, až jej začnú drkotať všetky zuby. To nič,
Katka, hovorím jej. Aspoň si hravo prečítaš túto
moju krárársnu
DRKOTAVÚ BÁSEŇ

Trararaja drararaci,
trararaja darebáci,

v strararašných jaskyniach
naháňali strararach.

Prišiel Jano, zdvihol meč.
Straratili všetci reč.

Sotva šepľi: „Rararata!“
Jano hlavy ráraráta.

Aha, prvý drararak
je už neborárarák.

A ten druhý drararak
je tiež neborárarák.

A čo tretí drararak?
Tiež je neborárarák.

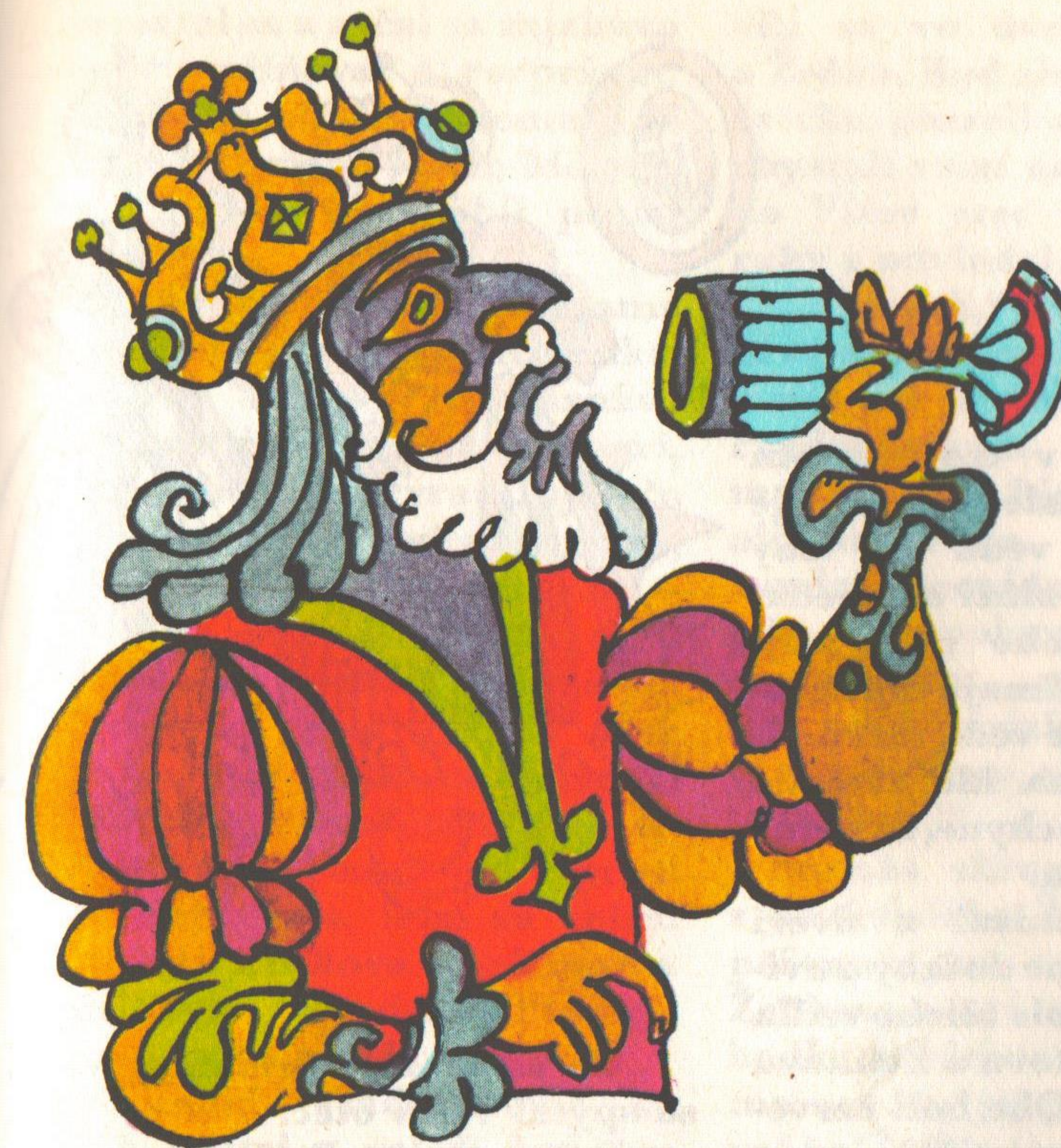

Všetci mŕtvi drararaci
ležia na matrararaci.

Neširia už strararach
v strararašných jaskyniach.

Krárarál sa napil vína.
Vydýchla si krarajina.

Vidiš, Kata, napokon sa vždy všetko dobre skon-
čí. Tak sa už neboj! No a aby si už naozaj zaspala,
napísal som ti ešte jednu báseň, celkom poslednú.

Len sa nesmej, moja drahá, pri nej začneš zívať
ešte skôr, ako ju dočítaš do konca. Je to totiž
NAJNUDNEJŠIA BÁSEŇ NA SVETE

Táto báseň, milá Katka,
nie je dlhá ani krátka.

Nežije v nej princeznička,
nevonia v nej cukornička,

nebreše v nej malý pes,
nešumí v nej veľký les,

nie je múdra, ani hlúpa,
nie je štedrá, ani skúpa,

nestretne v nej Jano draka
a drak sa ho nenaláká,

nikdy koza rohatá
nebude v nej odratá,

táto báseň, milá Katka,
nie je dlhá, ani krátka,

ale nudná ako hrom,
lebo nie je o ničom.

A tak pri nej zíva — á — á
každá duša živá — á — á,

aj ty zívni výdatne,
noc sa rýchle prikradne

a sen ako vločka — á — á
prikryje ti očká — á — á.

Žeňka, Seriožka a staré mamy

VLADIMIR KISELOV

V jednu sobotu popoludní pozval ma spolužiak Viťa previezť sa ich autom kúsok za mesto. Keď sme sa vrátili domov, Viťov otecko zaviezol auto do garáže. Má ju vo dvore, je to taká kamenná búda so širokými dverami. Potom ma zavolali k nim. Nechcela som už ísť, no Viťov otecko povedal, že nás čaká torta, že je orechová s kandizovaným ovocím a že keby sme tú tortu nezjedli, nebol by výlet završený, nuž som neodolala.

Viťa, Serioža, Žeňka Ivanov a ja bývame v jednom dome a chodíme spolu do školy. No naše byty sú každý v inom vchode. Je to veľmi veľký dom, a pretože ho postavili namiesto troch starých, má tri čísla.

Viťa býva na druhom poschodí v byte číslo sedemdesiatšesť. Vošli sme do výťahu a všimla som si, ako Viťa odstrčil otcovu ruku a poponáhľal sa sám stlačiť gombík. Leonid Vladimirovič otvoril dvere a zostal stáť na prahu. My sme stáli za ním.

Z bytu sa ozýval hlasitý, temer neľudský krik žien. Nebolo rozumieť jedinému slovu a krik to bol akýsi čudný, nezrozumiteľný. Nechcem nikoho uraziť, no myslím, že tak dáko kričia ľudia zbavení zmyslov. Viťov otecko zbledol, chytro vošiel do predsieni a my za ním.

Viťa býva v trojizbovom byte. V predsieni je dvojve dverí: jedny vedú do izby naľavo, ktorá slúži ako jedáleň, okrem toho tam stojí televízor a prijímajú tam hostí. Druhé dvere vedú do chodby, z ktorej sa ide ešte do dvoch izieb, kuchyne, kúpeľne a príslušenstva.

Krik prichádzal z dverí vľavo. Vošli sme do izby a uvideli sme pri stole blízko vedľa seba sedieť Viťovu a Žeňkovu starú mamu. Obe boli červené, rozčúlené a kričali jedna na druhú čudné veci. Práve hulákala Viťova stará mama. Všetky slová vyslovovala pomaly a oddelene:

„A povedzte mi. Prosím vás. Naraňajkuje sa. Váš chlapec. Pred. Odchodom. Do školy?“

A Žeňkova stará mama na plné hrdlo odpovedala:

„Čože? Nerozumiem vám. Aké raňajky? Nehovorím o stravovaní. Hovorím o správaní sa.“

„Čo sa stalo,“ preľaknuto sa spýtal Viťov otec.

„Dobre. Že ste. Prišli!“ zvolala Viťova stará mama. „Prepáčte. Chcem. Povedať. Niekoľko. Slova. Synovi.“ Obrátila sa tentoraz k Žeňkovej starej mame a vyšla z izby. Za ňou vyšiel i Leonid Vladimirovič.

Žeňkova stará mama zmätene a smutno pozerala na nás ako na cudzích.

Ja a Viťa sme nič nechápali. Prečo tak kričali? Viťova stará mama, úplne šedivá urastená starinka s veľmi krásnou tvárou, hovorila vždy až príliš ticho, akosi zvláštne ticho. Veľmi často som to pozorovala. A ešte i to, že Viťa má svoju starú mamu rád, no neposlúcha ju veľmi. Jednoducho správa sa k starej mame ako k starej mame. Zato Viťov otecko sa jej bojí. Raz som počula, ako sa ho spýtala na celkom obyčajnú vec, či kúpil akýsi syr, ktorý mu prikázala kúpiť. Očervenel,

zmiatol sa a začal sa zajakavo ospravedlňovať a rozprávať, že syr v obchode nemali, že zavolať priateľovi do Moskvy a ten mu ho slúbil poslať poštou.

No a Žeňkova stará mama je maličká tichá starinka, ktorá Žeňku rozmaznáva a v našej prítomnosti hovorí, že rodičia ho tyranizujú, čo je absolútne nepedagogické, a učí Žeňku po nemecky.

Bolo celkom nepochopiteľné, prečo na seba tak kričali. Vtom sa vrátil Viťov otec a veľmi sklúčene povedal Žeňkovej starej mame, že Alexandra Leonidovna prosí o prepáčenie, lebo sa veľmi zle cíti. Žeňkova stará mama prikývla, povedala „Prosím, prosím“ a odišla.

Leonid Vladimirovič sa nás spýtal s veľmi čudným výrazom v tvári, z ktorého nebolo jasné, či mu je do plaču alebo do smiechu:

„Tak akýmže signálom sa zvolávate?“

Skutočne máme svoj signál. Zvláštnym spôsobom pískame. Okrem nás nikto v škole takto písať nevie. Keď sa to niekto chce naučiť, musí hodne trénovať, i keď na prvý pohľad to nevyzerá ťažké. K ústam priložíte ruky tak pevne spojené do tvaru priehŕstia, že keby ste do nich naliali vodu, nesmie vytečť ani kvapka, a fúkate do medzery, ktorá sa vytvorí medzi palcami. Dostanete zvláštny zvuk — silný, dutý, ako keď vietor fúka do prázdnej fľaše.

„Tak zapískaj,“ povedal otec Viťovi.

Viťa vyskočil na obločnú dosku a zapískal do vetráčka. Signál mal magický účinok. O chvíľu zazvonili a zja-

vili sa vo dverách Serioža a Žeňka. Keď zbadali Viťovo otecka, pozreli na seba a už sa chystali vziať nohy na plecia, no Viťov otec ich chytil za ruky a odviezol do izby.

„Nuž tak,“ povedal, „dnes prvý raz v živote lutujem, že u nás nie je zvykom deti biť. Predovšetkým sa dohodneme, že o tejto histórii nikomu nič nepoviete. Aby sa Alexandra Leonidovna nedovtínila... Napokon,“ dodal pochybovačne, „možno by sa ona prvá smiala. Najprv mi však povedzte, ako a prečo ste to urobili?“

Serioža skromne mlčal, a z nesúvislého Žeňkovho rozprávania sme vyrozumeli, že Žeňkova stará mama sa rozhodla navštíviť Viťovu starú mamu, aby jej pomohla vplývať na Žeňkových tyranských rodičov, ktorí Žeňku nepúšťajú von, kým Žeňkova stará mama si myslí, že staršie deti majú na Žeňku dobrý vplyv.

A vtedy Žeňka, samozrejme nie bez pričinenia Seriožovho, povedal svojej babke, že Viťova stará mama zle počuje a že s ňou musí hovoriť veľmi hlasno. Potom sa títo vitúzi vybrali k Viťovej starej mame, aby ju upozornili, že sa k nej chystá Žeňkova babka, ale že slabo počuje, a tak s ňou musí hovoriť hlasnejšie.

Tak sa nepochopiteľný krik stareniek celkom logicky vysvetlil, a keď sme to s Viťom počuli, keď sme si spomenuli, ako obe starinky kričali, div sme nepraskli od smiechu. Žeňka a Serioža sa tvárili veľmi kajúcne, no v očiach im svietila závišť, že sme boli svedkami tej scény.

Viťov otecko sa akosi pokojne na nás pozrel a ticho sa

spýtal: „Počuli ste už o tom, že v tridsiatom siedmom roku bola vojna v Španielsku? No, a Alexandra Leonidovna tam bojovala, organizovala rádiové spojenie. Je veľkým odborníkom v tejto oblasti. A potom bojovala na fínskom fronte a vo Veľkej vlasteneckej vojne organizovala spojenie našich rozvedčikov a partizánov s Veľkou zemou a dostala sa do jedného z najstrašnejších nemeckých koncentračných táborov v Ravensbrücku. Je inžinierka, má hodnosť plukovníka a vyznamenali ju dvoma radmi Červenej zástavy, Veľkej vlasteneckej vojny, dvoma radmi Červenej hviezdy a mnohými medailami.“

Mlčali sme.

„No tak choďte už,“ povedal Viťov otecko ustato. Potom sa odrazu usmial, rozpačíte si potiahol bradu a spýtal sa:

„Ako ste len na dačo také mohli prísť?...“

Preložila
KVETA SLOBODNÍKOVA

Sen šašovej milej

JÁN DOMASTA

Na Zvolenskom hrade je veľmi rušno. Nie je to však ani ruch vojnových príprav, ani ruch roztopašných zábav. Na Zvolenskom hrade chystajú svadbu. Vydávajú jedinú dcéru. A vydávajú ju dobre! Berie si ju pán Blatnice i Súľova, majiteľ dvanástich hradov. Na každom by mohla mesiac bývať, aby sa jej nezunoval. Mohla by, ale nebude. Ženích je veliteľom osobnej stráže jeho kráľovskej výsosti. Do Budína si ju odvedie. Po boku samej kráľovnej bude žiť.

Prídu teda hostia i z Budína, a pred tými sa treba ukázať!

Hradná pani už celé týždne spáva iba úchytkom, aj to nepokojne. Na jej hlave nie je len starosť o výbavu, ale aj o kuchyňu!

„Nechcem byť horšou ako iní páni,“ prízvukuje svojmu mužovi. „Hanba by nám bola, keby nás po krajine špinavými jazykmi omáľali, že dačo chýbalo, že bolo núdznejšie ako inde.“

„Všetkého bude nadostač,“ ubezpečoval ju muž. „Volov, teliec, kráv, prasiat, husí. Bude medovina, a budú i medvedie labky i šunky! Budínski páni ešte nikdy nemali v ústach takú dobrotu!“

Hradný pán sa rozhodol, že medvede sám vyhľadá, sám zastrelí alebo dorazí vlastnou sekerou alebo tesákom. Márne ho žena odhovárala, márne dcéra prosila, aby sa pred najkrajším dňom v jej živote nevydával zbytočnému nebezpečenstvu. Hradný pán sa prehovoriť nedal. Lenže poľovnícke šťastie nemal.

A dni leteli ani mračná po jarnom nebi.

Keď začal poľovať, bolo ich do svadby priam toľko, koľko prstov na oboch rukách. Ako sa dni míňali, tak sa prsty zatvárali.

„Už sú len tri!“ ukazoval mu raz ráno hradný šašo s pichľavým úškrnom. „A to len preto; že ste si

ŠAŠOV

Patrí k našim nevelkým hradom. Nachádza sa v údolí Hrona, neďaleko Žiaru nad Hronom. Jeho úlohou — spolu s blízkym hradom Revište — bolo chrániť dôležitú cestu, ktorá spájala

stredoslovenské banské mestá Kremnicu, Banskú Bystricu a Banskú Štiavnicu.

Prvá písomná správa o Šašove pochádza z polovice 13. storočia. Z tohto obdobia sú i jeho najstaršie časti. Súčasťou hradu

bol gotický palác, ktorého múry sa zachovali podnes, obytné a hospodárske budovy, okrúhla strážna veža a hradbový systém s pozorovacou vežou. Hoci priesťor — strmá skala — na ktorom hrad stojí, je veľmi malý, jeho

opevnenie bolo ozaj vynikajúce.

V 15. storočí sídlila na hrade husitská posádka, neskôr bol hrad majetkom niekoľkých lupčepných rytierov, ktorí namiesto ochrany plienili majetok banských miest a prisvojovali si ich

tovar. Roku 1677 hrad poškodili vojaci šľachtica Thökölyho, a keďže ani kráľ ani nijaký šľachtický rod neprejavil záujem o jeho opravu, začal chátrať, až sa úplne rozpadol v ruiny. K. L.

mňa neprizvali!... Ja by som bol: čáry-máry, hákom-bákom, a medveď je pod krivákom!“

„A ty pod medvedom!“ zasmial sa pán.“

Nebrali to vážne ani jeden, ani druhý. Hradný pán bol navyknutý na šašove prekárania, a šašo nijako netúžil po poľovníckej sláve. Všade dobre, vravieval, ale doma najlepšie. Po hrade sa medvede netúlajú!

Medvede nie, ale pekných žien sa tam veľa obšmietalo. A jedna z nich, Dobroslava, bola šašovi taká milá, že sa rozhodol poprosiť hradného pána, aby mu dovolil oženiť sa s ňou. Hradný pán i hradná pani súhlasili, a pretože ho obidvaja pre vtipnosť i pre dobré srdce mali radi, sľúbili, že im pôjdu za sobášnych svedkov.

Keď na druhý deň pán znovu odchádzal do hôr, šašo potmehútsky zdvihol dva prsty a výsmešne sa pousmial. Tentoraz sa však pán už nerozozmial. Zúrivo pozrel na chlapov, čo ho sprevádzali, a skríkol: „Dolu z koní!“ Potom zagánil na šaša. „A ty sadaj, nech vidím tvoje čáry-máry, hákom-bákom!“

Chudák šašo sa ani len prezliecť nesmel. Musel do sedla, ako bol, len do ruky mu sekeru vtisli a už aj rušali z hradnej brány.

Rád by sa bol s pánom aj udobril, ale nevedel nájsť prvé slovo. A pretože mu nič nezišlo na um, ba nenaskytla sa ani len vhodná chvíľa, čušal.

„No,“ spýtal sa už skoro podvečer hradný pán s pichľavým výsmechom, „kde sú medvede?!... Vravel si: budú!... Nápočne som po celý čas slovka neprehovoril, len aby som ťa nepomýlil v čaroch, a ty si ani čáry-máry, ani hákom-bákom!... Teraz aspoň tuho rozmýšľaj, ako sa doma vyhovoriť, aby sme neboli na posmech. Lebo ak sa niekomu čo len slabý úškrn mihne na tvári, dám ťa vhoďiť do hladomorňe, a zostaneš tam, pokým bude na hrade čo len jeden svadobný hosť. Rozumel si?!“

„Rozumel, vaša milosť, rozumel,“ prikyvoval šašo, lebo nesmel nechať pána bez odpovede.

V tej chvíli si šašo spomenul na sen svojej milej, Dobroslavy, ktorý mala pred niekoľkými dňami,

a znova počul jej preradostné slová: Ty si bol hradným pánom, ja hradnou paňou!... Verabože bude! V chladnej plesnivej hladomorni, medzi kostlivcami, potkanmi a myšami... Hrôza ho prechádzala. No aby nedal na seba znať, čo sa s ním robí, aby mu to hradný pán, ak zostane nažive, jednoducho nevyhadzoval na oči, rozosmial sa. Nahlas a bláznivo, akoby ho niekto tuho štekľil.

Pán hľadá naňho, nechápe. „Čo sa ti porobilo?!“

„Nič, vaša milosť, nič,“ odpovedá šašo medzi výbuchom smiechu. „Nič... celkom nič... Viete, mal som byť pánom... veľkým pánom... a ľala, také medvedisko...“

„Medvedisko?!... Kde je?!... Kde?!“ chytá sa slova hradný pán, a už sa obzerá, už jastrí... Zrazu ustrnie, znehybnie; oči upiera kamsi pod skalnú strminu, čo si päty máča v Hrone. „Medveď!“ šepne natešený. „Konečne medveď!“

Zoskočí z koňa, vôdzku hodí šašovi, ktorý sa v tej chvíli steperil zo sedla ani kus dreva, lebo smrteľný úľak mu ešte stále väzil v údoch. „Počkaj tu!“ povie pán a opatrne sa vnorí do kríčkov po pravej ruke.

Šašo ožil: Ak sa pán vyberá s namierenou kopijou, potom naozaj čosi videl. Ak je to medveď, na všetko zabudne... Zaviedol teda kone ku Hronu, nech sa napijú. Aj sám sa trochu plahočil, aby mu bystrá voda údy i hlavu občerstvila.

Člapká sa, občerstvuje sa i po pánovi sliedi.

Zrazu len pod vysočnou skalou, čo sa neďaleko strmí nad riekou, zbadá ozrutánskeho medveďa. Stojí nad vodou, zahľadený ako rybár, ktorý napnute striehne na udicu.

Vtom sa strmo obráti. V nasledujúcom okamihu sa mihne vzduchom kopija hradného pána. Svoj cieľ nezasiahla a tak vzápätí šibne vzduchom sekera. Šašovi sa zdá, že začul tupý úder na kosť. Lenže ani sekera nezasiahla cieľ naplno. Medveď zreval, až sa hora zachvela, a vrátil sa do krovia.

Šašo chvíľu stál, vyľakaný, zdrevenený, no keď mu prešľahol ušami bolestný ľudský hlas, vytrhol si spoza opaska sekeru, a už bol v húšťave.

Pokým sa predral cez ňu, na čistinke pod skalou bolo už po zápase: dodriapaný, dokrvavený hradný pán ležal na zemi ako kus dreva. Medveď sa však ešte stále nedôverčivo skláňal nad neho.

Šašo využil chvíľu, keď bol zrak zvera sústredený na pánovu tvár. Zdvihol sekeru. Hodil. Mieril do čela, ale netrafil. Medveď vari predsa len čosi začul a uhol hlavou.

Drobné potmehúdske očka zbadali nového útočníka. Zareval a bystro, akoby bol len lístkom vo vetre, hodil sa po ňom.

Šašo nikdy netušil, že sa mu šikovnosť v kotrmelcoch zide aj mimo hradných siení, že ju nepoužije len pred vznešeným panstvom, ale aj pred rozzúreným huniačom... Uskočil bokom, a skôr, akoby sa bol medveď stihol obrátiť, nielenže mal sekeru znovu v rukách, ale stihol sa aj zahnať... a zasiahnuť!

Zver zreval, že sa bezmála aj Hron v úľaku zastavil, a bezvládne sa zvalil.

Keď sa šašovi podarilo priviesť hradného pána k vedomiu, zver už bol vychladnutý.

„Krivdil som ti, chlapče,“ prihovoril sa hradný pán svojmu záchrancovi. „Nemáš len ostrejší jazyk ako ja, si aj smelší a šikovnejší. Nebyť teba, nebol by som pozajtre na svadbe svojej jedinej dcéry!... Povedz, ako sa ti odvdáčať!?“

„Prečo odvdáčať?!“ povedal šašo skromne. „Konal som len svoju ľudskú povinnosť.“ A nevyšlo ani najmenšie želanie.

Pán spokojne pokyvkal hlavou, potom povedal: „Keď sa ty nehodnotíš, ja ťa ocením... Od tejto chvíle nie si viac šašom; bratom mi budeš! A tuto,“ ukázal hore na skalú, čo sa dvíhala nad nimi, „vystaviam ti hrad podobný môjmu. A že v hrade môže byť len šľachtic pánom, postarám sa, aby ťa jeho kráľovská výsosť povýšila do šľachtického stavu!“

Šašo nechcel veriť svojim ušiam; ale naozaj bolo tak, ako sa jeho milej prisnilo: V deň svadobnej hostiny si hradný pán pred všetkými hosťami podal s ním ruku a objal ho, ako sa objímajú bratia, čo sú si nad všetko najmilší. A jeho milú, Dobroslavu, vítala hradná pani ako seberovnú. Aj sa bozkala s ňou. Ba ešte aj kňaz ich v ten istý deň zosobášil.

A po svadbe začal na bradle naproti ceste do zlatej Kremnice rásť hrad, ktorému všetci vraveli Šášov.

JOZEF JAKUBOVEC

Nová jar

Jar z vecí robí zázraky: jazvec si líha do mláky, jež sa ježí, mačka máča, vlky vlčie maky vláčia, pes pestuje pestré kvety, vraný kôň s vranami letí, pinka spinká, slon sa slní, ovečkám sa vlna vlní.

Taká jar už dávno nebola! — volá volavka dokola. Líška sa líška kňaznej víl a hýľ si sadá na pahýľ. Ďateľ húta v ďateline o sladučkej medovine, moriak sa morí s čímisi a sojka jojká z rímasy.

Jar naša jarná, jarnučká, teplejšia si jak papučka.

Prvý apríl!

Svietičko slní, z daždien sa mračí, mňaukačka mačka a vyjko vlčká.

Chutiček chlebí a piško Janí, krochiatko praská a erdzík koní.

Melóny

SERGEJ ALEXEJEV

Celé leto Mišatka pestoval melón. Aj Rodka pestoval melón. Bývali v susedstve.

Sprvu vtáky zo záhrady plašili, ustavične sa báli, aby rozvíjajúci sa plod nevyzobali. Potom, a leto bolo v tom roku veľmi horúce, behali s vedrami k riečke a polievali vyschnutú zem. Napokon celé dni vysedávali v lopúchoch pri plote — strážili melóny, aby ich chlapčiská neukradli.

Vyhrievali sa melóny na slniečku a nevedeli, že Mišatka a Rodka majú tajomstvo. Chlapci pestovali melóny do daru súdruhovi Leninovi.

Melóny sa urodili veľké-preveľké.

Chlapci boli spokojní. Začali sa chystať do Moskvy.

Kde leží Moskva, Mišatka nevedel.

„Tamto,“ vysvetľoval Rodka, „za tým poľom, za tou lúkou, za tým lesom. Neďaleko. Zo dvadsať vierst odtiaľto.“

Ale v skutočnosti bolo do Moskvy bezmála tisíc vierst.

Potajomky, aby rodičia nevedeli, chlapci si nasušili sucháre na cestu. Rodka ťiahol z komôrky kus slaniny.

Mišatka vzal spod kvočky niekoľko vajec.

Chlapci sa vystrojili na cestu. Ale tu... čo sa nestalo!

Mišatkova mať narátala pod kvočkou menej vajec. Rodkova matka zasa zbadala, že v komôrke chýba slanina.

Domysleli sa, kde hľadať vinníkov. Chlapci spočiatku zapierali. Tvrdili, že za nič nemôžu — vraj ani v kuríne neboli, ani slaninu nebrali. No tu sa zjavili otcovia. Neveštilo to nič dobrého. Skončilo sa to tak, že sa chlapci ku všetkému priznali.

A zrazu...

„Máte pravdu,“ povedali rodičia,

„naše kubánske melóny by naozaj boli dobrým darom pre súdruha Lenina.“

Všetkým v dedine sa táto myšlienka zapáčila.

I rozhodli sa, že isto-iste pošlú melóny Vladimírovi Iljičovi. Vypravili posla do Moskvy. Viezol Rodkov a Mišatkov dar súdruhovi Leninovi.

Vladimír Iljič dlho hľadel na stepných krásavcov, klepkal ich prstom, potom poodišiel, naklonil hlavu a len sa díval a díval — nevedel sa vynadávať.

„Či sú krásne, krásne,“ opakoval. „Div divúci!“

Vladimír Iljič prosil odovzdať chlapcom pozdrav a že im zo srdca ďakuje.

Ale sa chlapci potom pýšili. A nielen chlapci — celá dedina.

Iba jedno trápilo chlapcov: či melón bol sladší.

Mišatka presvedčal, že istotne jeho.

Rodka sa nedal a kričal:

„Nie, môj. Môj bol isto sladší.“

Chlapci chceli poslať súdruhovi Leninovi list a poprosiť ho, aby im odpovedal. Chceli, ale sa nerozhodli.

Dobre urobili. Čo by Vladimír Iljič odpovedal chlapcom? Veď on melóny ani len neochutnal. Lenin si spomenul na iné deti. Poobdivoval melóny a poslal ich do detského domova, do robotníckej štvrte Chamovniky.

Prel. N. ŠOLTÝSOVÁ

O štyroch bratoch oblakoch

ALOIS MIKULKA

Po oblohe šli bratia oblaky. Prvý bol veľký zachmúrený brbľoš. Druhý bol biely oblak s veternou vlečkou. Tretí bol usmiaty ružový oblak. A ten štvrtý, najmenší, bol obláčik ako baranča.

Šli po oblohe pekne za sebou podľa veľkosti a spievali si: Hop — a skok — vozvysok — po belasom nebi...

Šli práve nad lúkami, na ktorých ľudia robili okolo sena. Keď zbadali prvého brata, zachmúreného brbľoša, začali pobežovať ako mravce a chytré zhrabúvali seno do kôpok. Potom si prehodili pršíplášte a čakali, že bude pršať. Zrazu prišiel biely oblak s vlečkou a ľudia boli ustráchaní, že im roznoší seno po celom chotári. Ale biely oblak s veternou vlečkou šiel nešťmavo a len zívval. Potom prišiel ružový oblak a už z diaľky sa usmieval. Ľudia sa zaradovali, že ich nepohoda bez škody obišla. Nuž zhodili pršíplášte a rozhadzovali seno, aby sa dosušilo. A vtom prišiel obláčik baranček. Bol to taký malý pocikanec a akurát nad tou lúkou sa mu to prihodilo. Ľudia mu hrozili, ale keď videli, aký je maličký, len hodili rukou. Beztak urobil iba takú malú kalúžku, že to ani za reč nestálo.

Utekal teda obláčik baranček za svojimi staršími a väčšími bratmi. A šli zase po oblohe za sebou podľa veľkosti a spievali si: Hop — a skok — vozvysok — po belasom nebi...

Prel. M. HALAMOVIČ

Rozprávky tety Premávky

O obroch

Ej, bolíže to lavíny, čo hrozili za pradávnych čias našim predkom! Vtedy sa nielen kopa skál valila dolu kopcom, ale i kopa kopcov dolu vrchom, ba aj kopa vrchov dolu pohorím, ba aj kopa pohorí dolu hájom!

Aby sa naši predkovia mohli uhnúť takej lavíne včas, museli takú lavínu včas spozorovať. Každú noc mal niektorý z nich stráž. A raz mal stráž náš predok Mamišašo. Mamišašo si pomyslel: „Čože ja tu budem celú noc stáť s otvorenými očami. Úplne stačí, keď budem mať otvorené len jedno oko! Alebo ešte lepšie; chvíľu jedno, chvíľu druhé.“

A čo sa nestalo — nijaká lavína tej noci nepadala. O mesiac mal Mamišašo zase službu — a zas nijaká lavína. A treba povedať, tie lavíny, o ktorých hovoríme, padali ináč každú noc. Niet divu, že naši predkovia prišli za Mamišašom: „Povedz, Mamišašo, ak nechceš jednu na pošteklenie, čo to vlastne robíš proti tým lavínam?“

Ale darmo Mamišaša tľkli, sám nevedel. Iba sa priznal, že má na stráži otvorené raz jedno, raz druhé oko. Začali to podľa neho robiť aj ostatní — a zázrak! Lavíny prestali. Pohoria sa ustálili, bolo ich možné pomenovať. Jedno nazvali Vysokými Tatrami, pri druhom im nič neprišlo na um, nazvali ho tiež Tatrami, ibaže Nízkymi. Po čase jeden z našich predkov vynášiel padák, na padáku sa iný z našich predkov zniesol do jednej rokliny v ktorýchsi tých Tatrách a tam našiel skalný nápis, ktorý všetko vysvetlil. Písalo sa tam: „My obri, žijúci na pohoriach, hádzali sme pohoria do našich nepriateľov, žijúcich pod pohoriami. Mierilo sa nám ľahko — svietili im oči. Ale od istého času majú hlúpy zvyk — svieti im len jedno. A sotva naň zamieriš, zhasne a zasvieti druhé. Nemožno poriadne zamieriť, a tak odchádzame do iných krajín.“

No vidíte, aká maličkosť — a zmenila tvár sveta. Na pamäť nášho predka Mamišaša sa zaviedlo výstražné znamenie na železničnom priecestí. Dve červené svetlá; raz svieti pravé, raz svieti ľavé. Je to výstraha, že o chvíľu sa porúti lavína — vlastne nie lavína.

8. súťažná otázka Správne je to tak: porúti sa v...!

OLGA FELDEKOVÁ

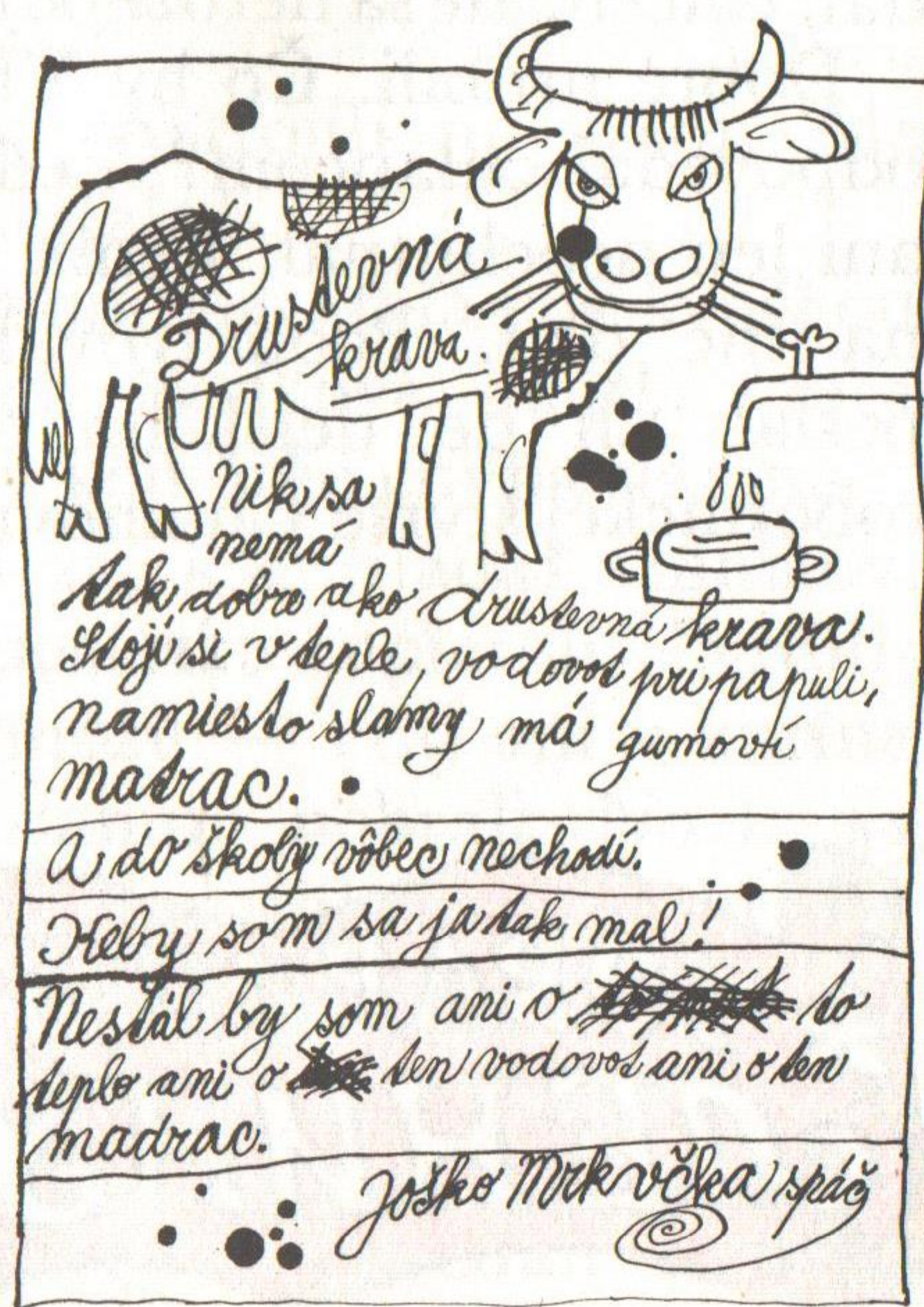
Tak ako inokedy, milí priatelia, aj teraz doplňte posledný riadok, vystrihnite kupónik a na korešpondenčnom lístku pošlite na adresu Československý rozhlas, Zochova 3, Bratislava. Teda **nie do Slniečka**, ako robia niektorí, ale do rozhlasu. Za správne odpovede zo 6. čísla (**chodci**) odmeňujeme týchto výhercov:

L. Kožíková, Kolárovo; T. Vasylteraz, Snina; V. Bálint, Banská Bystrica; J. Marciová, Vrbové; P. Križan, Sabinov; R. Kubrický, Bratislava; M. Čajová, Lovinobaňa; B. Haško, Príbovce; R. Ekkert, Stupava; J. Pastorková, Nitr. Pravno.

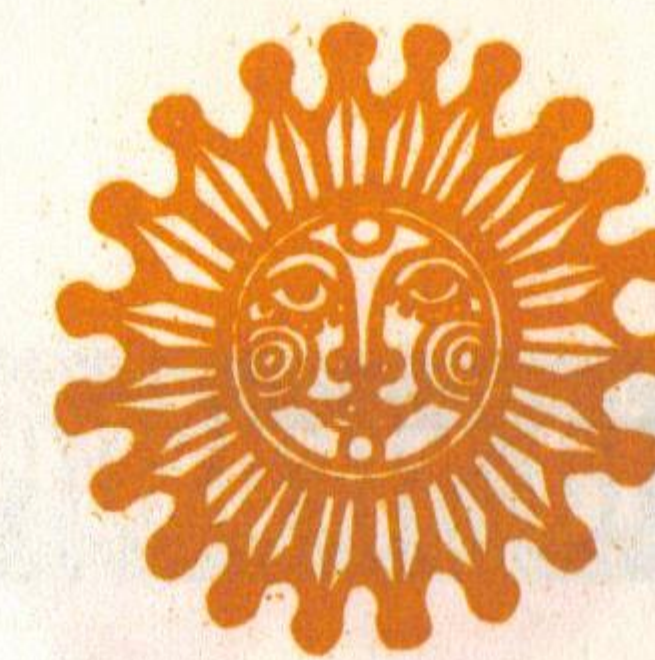
Knižka, ktorá Ťa poteší

Spomínaš si ešte na zurvalstvá vrabčička Čina, na jeho krásnu žienku Činku? A iste si pamätáš i na to, že ich tvorkyňa sa volá Ludmila Podjavorinská. Možno však nevieš, že Čin-Čin nie je jej jediná veršovaná zvieracia rozprávka pre deti. Na tú druhú, o ktorej bude dnes reč, sa síce trochu pozabudlo, ale nezabudlo, lebo sa pre Teba práve chystá. Jej hrdina nie je taký smelec ako Čino — i meno má Bojko. A strach má na chvostíku. Rád by bol odvážny ako ostatní, lenže si zo zajačej abecedy najlepšie zapamätal: utekaj! Darmo ho mamička chráni a zastáva, musí do chlapskej školy — do sveta na vandrovku, naučiť sa odvahe. Naučí sa? Isteže! I mnohým iným veciam — že je svet veľký, krásny a v ňom plno dobrých priateľov. A tú najlepšiu, zajačičku Nušku, si vezme za ženu. A Ty iste skôr, ako dočítaš o veselej svadbe, budeš naisto vedieť, že táto knižka bude patriť medzi tie, ktoré stojí za to mať vo svojej knižnici. Teda nezabudni: volá sa *Zajko Bojko* a napísala ju *Ludmila Podjavorinská*.

Tvoja kamarátka Magda

Namaľuj ibišový kvet

Pod týmto názvom bola v dňoch 11.—23. januára v bratislavskom Dome SČSP výstava najlepších výtvarných prác detí na motívy vietnamských rozprávok. Do súťaže, ktorú vypísalo Slniečko a vydavateľstvo Mladé letá, prišlo vyše tisíc prác od žiakov ZDŠ i LŠU z celého Slovenska, čo svedčí o neobyčajne veľkom záujme slovenských detí o osud hrdinského vietnamského ľudu. Na slávnostnom otvorení výstavy, ktorá bude putovať po ďalších mestách Slovenska, sa zúčastnili člen Predsedníctva ÚV KSČ a prvý tajomník ÚV KSS s. Jozef Lenárt, člen Predsedníctva ÚV KSČ a predseda vlády SSR s. Peter Colotka, minister školstva SSR s. Štefan Chochoľ a ďalšie významné osobnosti politického a kultúrneho života.

Výsledky súťaže

KATEGÓRIA ŽIAKOV EUDOVÝCH ŠKÔL UMENIA

a) Do 7 rokov

1. cena: J. Goceliaková, LŠU Kežmarok;
 2. cena: J. Kyselová, LŠU Brezno;
 3. cena: M. Horanská, LŠU Kežmarok;
- Čestné uznanie: Z. Uljanová, LŠU Kežmarok; P. Dučák, LŠU Kežmarok; J. Oleksák, LŠU Kežmarok.

b) Do 10 rokov

1. cena: K. Barinka, LŠU Bratislava-Nivy; M. Hanušinová, LŠU Prešov; I. Hluchý, LŠU Nové Mesto nad Váhom; I. Hrabko, LŠU Prešov; J. Majer, LŠU Kežmarok; B. Marcinová, LŠU Prešov;
 2. cena: A. Dučáková, LŠU Kežmarok; D. Molnárová, LŠU Prešov; V. Pavlovič, LŠU Nové Mesto nad Váhom; R. Pohanka, LŠU Malacky;
 3. cena: M. Krištofik, LŠU Nové Mesto nad Váhom; E. Staruch, LŠU Košice; J. Rudlaiová, LŠU Kežmarok; M. Stromko, LŠU Liptovský Hrádok; T. Margetiny, LŠU Malacky;
- Čestné uznanie: A. Petijová, LŠU Kežmarok; Kolektívna práca žiakov LŠU Kežmarok; I. Krúpa, LŠU Nové Mesto nad Váhom; V. Štefková, LŠU Malacky; M. Zboran, LŠU Martin; I. Kišacová, LŠU Martin.

c) Nad 10 rokov

1. cena: A. Pleskot, LŠU Malacky;
2. cena: I. Voštiar, LŠU Brezno;
3. cena: E. Zelko, LŠU Nové Mesto nad Váhom;

Čestné uznanie: M. Búci, LŠU Žiar nad Hronom; A. Danihelová, LŠU Lipt. Hrádok; J. Mráz, LŠU Žiar nad Hronom.

KATEGÓRIA ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH DEVÄTROČNÝCH ŠKÔL

a) Do 7 rokov

1. cena: Žiaci XVII. materskej školy Banská Bystrica;
 2. cena: J. Dedík, ZDŠ pri Klinike plastickej chirurgie, Bratislava;
 3. cena: J. Gibelová, ZDŠ Drieňová ul., Bratislava;
- Čestné uznanie: M. Crk, ZDŠ Divinka; L. Chlebušová, ZDŠ Polomka, Nataša Ferienčíková, ZDŠ Drieňová ul., Bratislava (za pozvánku).

b) Do 10 rokov

1. cena: J. Žatková, ZDŠ Bánovce nad Bebravou;
 2. cena: I. Minčíč, ZDŠ Vančurova ul., Trnava; L. Weisz, ZDŠ Nám. 1. mája, Dunajská Streda;
 3. cena: J. Korenková, ZDŠ 29. augusta, Poprad;
- Čestné uznanie: M. Stieranka, ZDŠ Hriňová-Priehalny.

c) Nad 10 rokov

1. cena: L. Neslušán, ZDŠ Dlhé Pole;
 2. cena: A. Hercegová, ZDŠ Drieňová ul., Bratislava; M. Ondrejčíková, ZDŠ Drieňová ul., Bratislava;
 3. cena: J. Depeš, ZDŠ pre telesne chybných, Bratislava; J. Hustá, ZDŠ pre telesne chybných, Bratislava;
- Čestné uznanie: L. Pintér, ZDŠ Veľké Zálužie; M. Gajdošík, ZDŠ Dlhé Pole; L. Chylová, ZDŠ Kútiky II., Bratislava; J. Gocmanová, ZDŠ R. Jašíka, Nitra; F. Labuda, ZDŠ Hnilec; G. Gerberyová, ZDŠ Bardejov; I. Drexler, ZDŠ Kysucké Nové Mesto; G. Čaputa, ZDŠ Kráľová pri Senci.

ODMENY ZA KRESBY

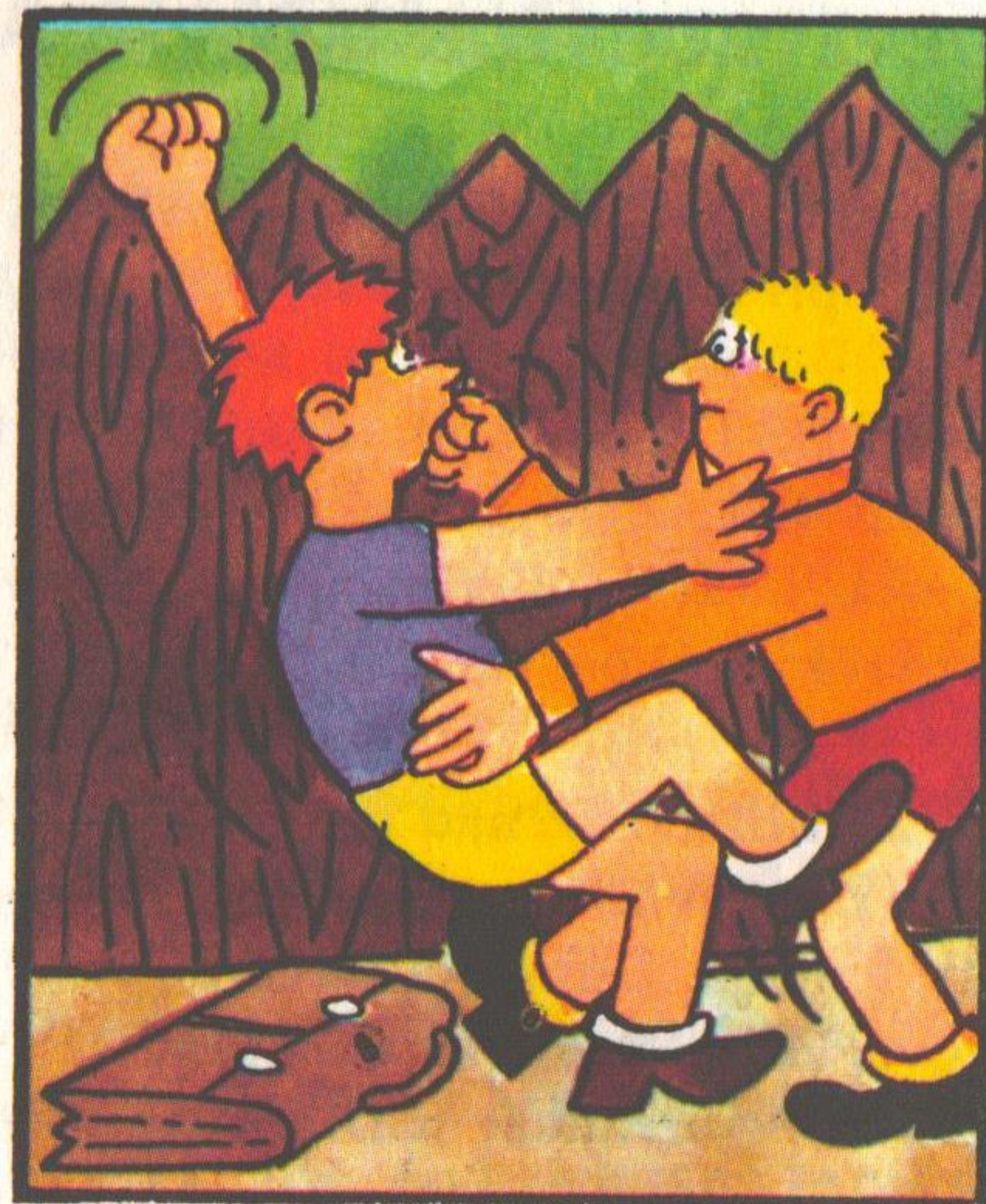
S PROTIVJNOVOU TEMATIKOU

1. cena: B. Marcinová, LŠU Prešov;
 2. cena: L. Weisz, ZDŠ slov., Dunajská Streda;
 3. cena: J. Kudlaiová, LŠU Kežmarok;
- Čestné uznanie: M. Crk, ZDŠ Divinka; M. Gajdošík, ZDŠ Dlhé Pole.

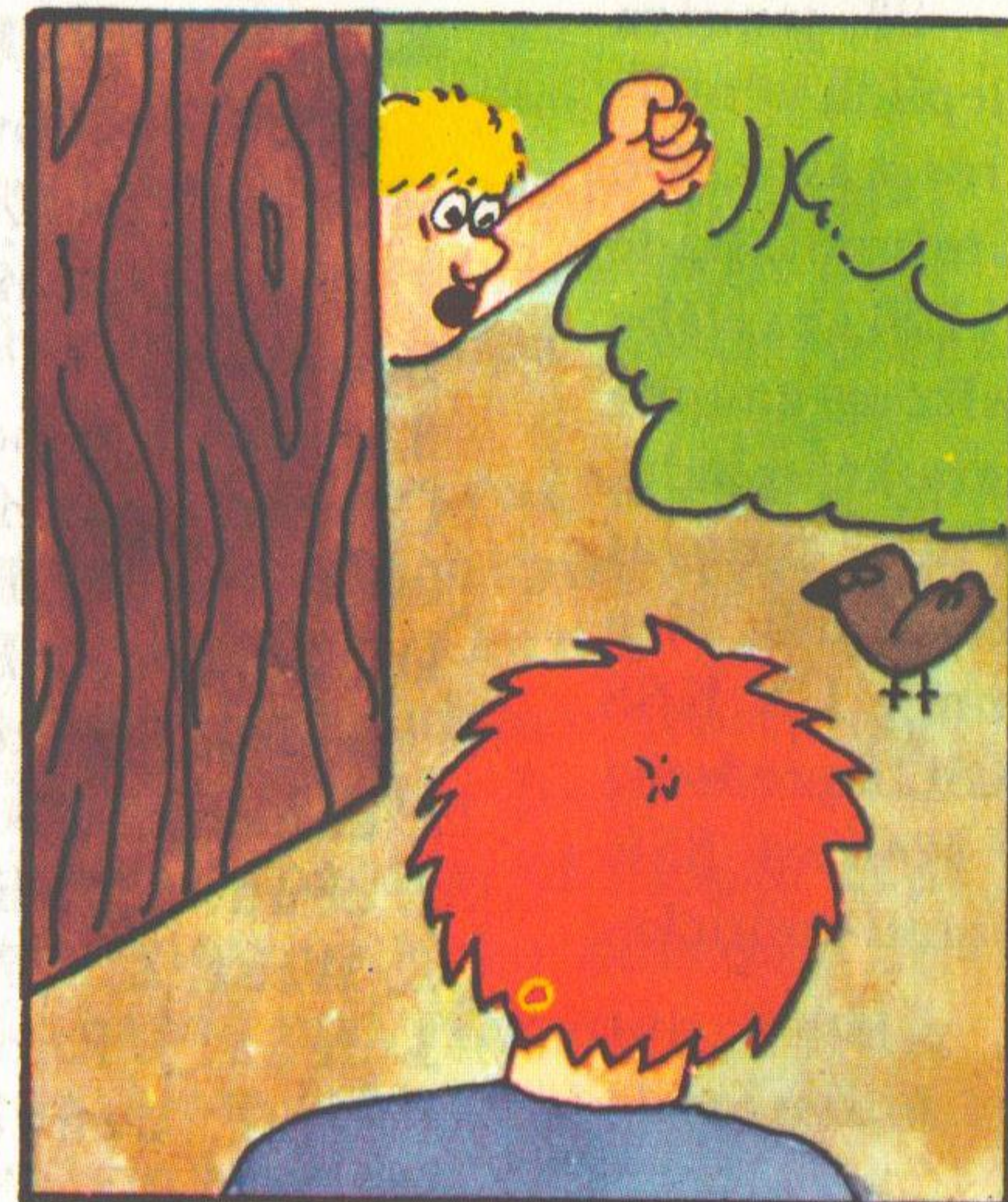
ČESTNÉ UZNANIA ŠKOLÁM

LŠU Malacky; LŠU Kežmarok; LŠU Prešov; LŠU Nové Mesto n. V.; ZDŠ pri Klinike plastickej chirurgie, Bratislava; ZDŠ Drieňová ul., Bratislava; ZDŠ Hriňová — Priehalny; ZDŠ pre telesne chybných, Bratislava; ZDŠ Dlhé Pole; ZDŠ Veľké Zálužie; ZDŠ Bratislava-Kútiky II.; ZDŠ Hnilec; ZDŠ Divinky; ZDŠ Rudolfa Jašíka, Nitra; ZDŠ Nám. 1. mája, Dunajská Streda; ZDŠ Polomka.

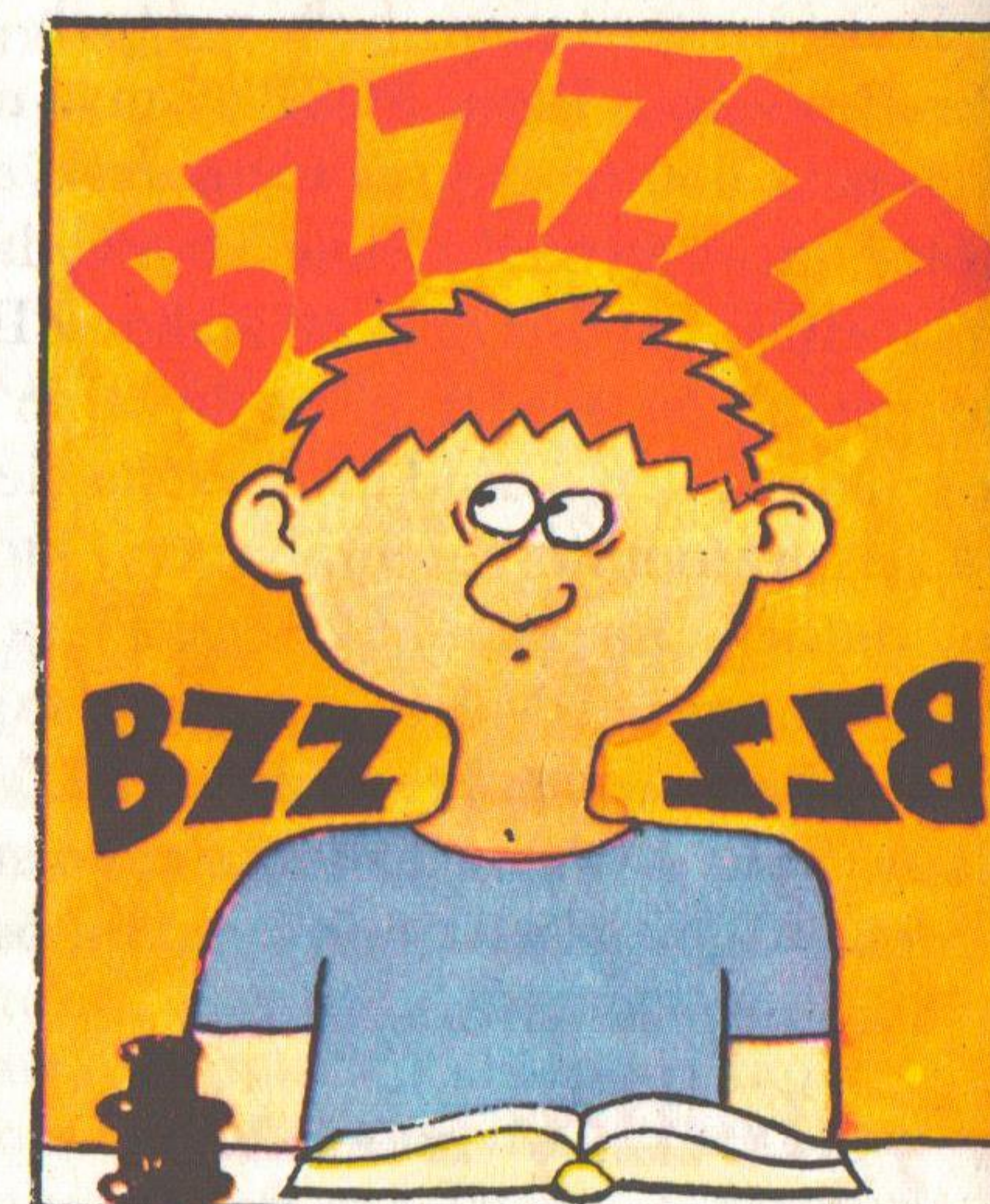
JOJO BOJO a strašidlá strašné až strach, ACH!!!

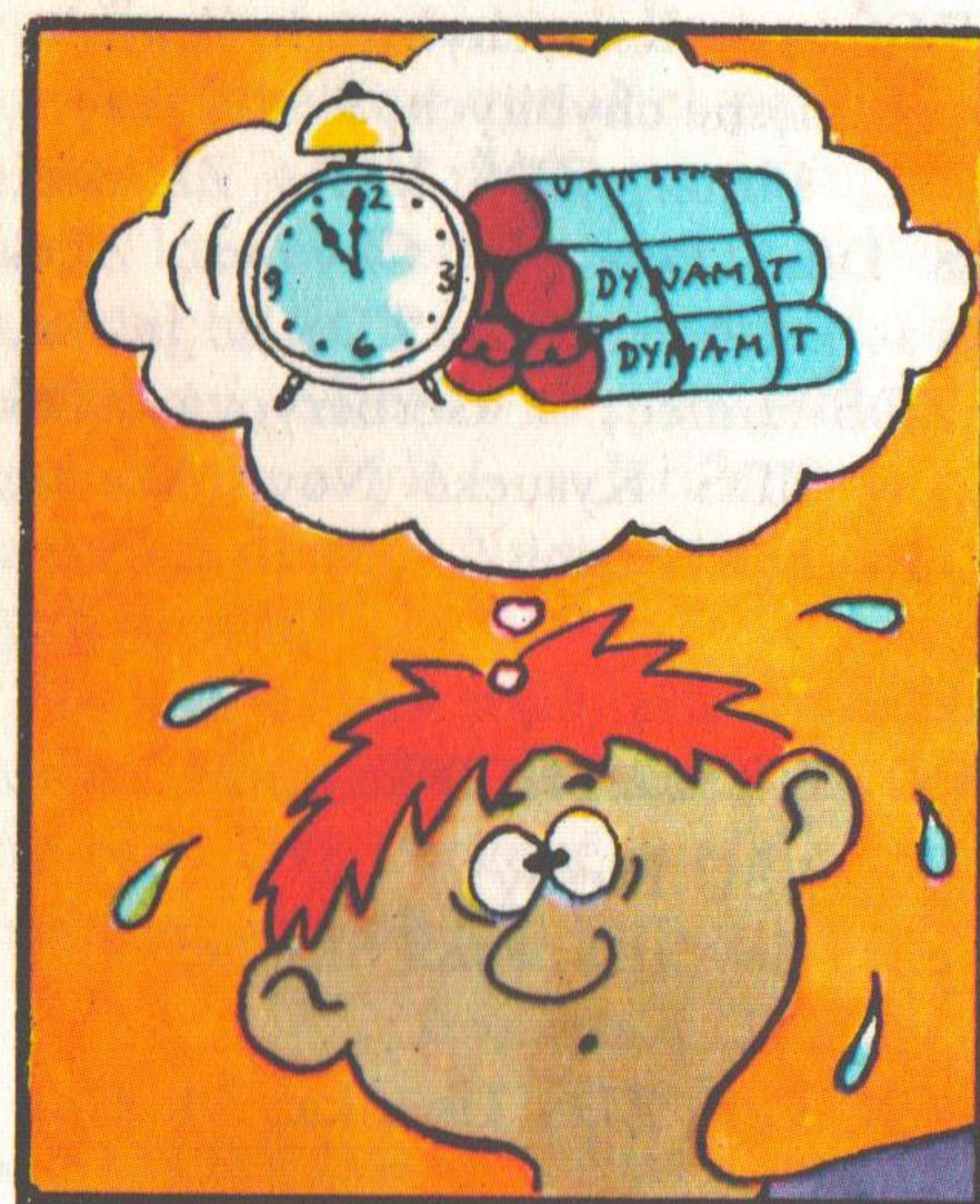
Poyadil sa Jojo s Edom a pobili sa. Keby boli sliepky, dalo by sa povedať, že z nich perie lietalo.

Ešte spoza rohu kričal Edo Jojovi: „Do večera sa ti pomstím, budeš synovcom smrti, do vzduchu vyletiš, ty...“

Sedí Jojo nad úlohami, nemá pokoja. Stále sa mu zdá, že v kuchyni niečo zuní: bzzzzz, bzzzzz...

„Edova pomsta!“ zľakne sa Jojo. „Pekelný stroj! Treba sa zabarikádovať!“ A hneď na seba strháva všetko, čo je dookola.

Uprostred kuchyne hora všeličoho. Mama sa chytá za hlavu a ťažko-horko loví spod tej hory vlastného syna.

Potom objavili aj „pekelný stroj“: mucha uvrzla vo fľaši od malinového sirupu. Ešte šťastie, že nevybuchla, hihhi!

Slniečko

MESAČNÍK PRE DETI

vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: Bratislava, Klincová ul. 35/a, tel. 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.